

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Bakalářská práce

**MOTIVACE RODIČŮ PRO UMÍSTĚNÍ DÍTĚTE
DO LESNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY**

Olomouc 2021

Lucie KUBIŠTOVÁ

Bibliografické údaje:

- Název práce: Motivace rodičů pro umístění dítěte do lesní mateřské školy
- Autor: Lucie Kubištová (R18283)
- Katedra: Katedra rozvojových a environmentálních studií, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci
- Studijní obor: Environmentální studia a udržitelný rozvoj
- Vedoucí práce: Mgr. Helena Nováčková
- Rozsah práce: 49 stran
- Jazyk práce: čeština
- Abstrakt: Tato bakalářská práce zjišťuje motivaci rodičů pro umístění dítěte do lesní mateřské školy. Teoretická část je sestavena z dostupných zdrojů týkajících se předškolního vzdělávání, alternativních předškolních zařízení a zejména lesních mateřských škol. Druhá, praktická část je zaměřena na výzkum výše zmíněné motivace rodičů a vedlejších cílů, které souzní s cílem primárním. K dosažení stanovených výzkumných cílů byla použita metoda polostrukturovaných rozhovorů, které byly následně vyhodnoceny pomocí kvalitativních metod. Ambicí práce je rozšířit povědomí veřejnosti o lesních mateřských školách a upozornit na nedostačující legislativní ukotvení lesních klubů. Prostřednictvím závěrečné diskuse dochází k potvrzení, ale i vyvracení některých hypotéz, jež byly stanoveny, stranou nezůstalo ani srovnání s tematicky podobnými výzkumy.
- Klíčová slova: předškolní vzdělávání, alternativní vzdělávání, lesní mateřská škola, motivace, kvalitativní výzkum

Bibliographic data

- Title of thesis: Motivation of parents to place children in a forest kindergarten
- Author: Lucie Kubištová
- Department: Department of Development and Environmental Studies, Faculty of Science, Palacký University in Olomouc
- Supervisor: Mgr. Helena Nováčková
- Range: 49 pages
- Language: Czech
- Abstract: This bachelor thesis finds out the motivation of parents to place children in a forest kindergarten. The theoretical part is composed of accessible resources relating to preschool education, alternative preschool institution and especially forest kindergartens. The second practical part is focused on the research of the above mentioned motivation of parents and secondary goals which coincide with the primary goal. To achieve the set research goals the method of semistructured interviews was used which were subsequently evaluated using qualitative methods. The ambition of the thesis to increase public awareness of the forest kindergarten and to draw attention to the insufficient legislative anchoring of forest clubs. Through the final discussion there is confirmation but also the refutation of some hypotheses that were set the comparison with thematically similar researches was not left out.
- Keywords: preschool education, alternative education, forest kindergarten, motivation, qualitative research

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma *Motivace rodičů pro umístění dítěte do lesní mateřské školy* jsem vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Heleny Nováčkové a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu a další zdroje.

V Olomouci dne 8. 4. 2021

Lucie Kubištová

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Heleně Nováčkové za vedení práce, cenné rady a vstřícnost. Děkuji také všem zúčastněným respondentům, kteří přispěli svými odpověďmi. Dále děkuji své rodině a přátelům za jejich trpělivost, pomoc a podporu.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Lucie KUBIŠTOVÁ**
Osobní číslo: **R18283**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Environmentální studia a udržitelný rozvoj**
Téma práce: **Motivace rodičů pro umístění dítěte do lesní mateřské školy**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových a environmentálních studií**

Zásady pro vypracování

Bude se jednat o kvalitativní výzkum – rozhovor s respondenty. Výzkumný vzorek bude mít typ nenáhodného výběru, kdy budou vybráni vhodní respondenti (tj. osoby, které své dítě umístily do lesní mateřské školy. Lesní mateřské školy nebudou místně specifikovány a osloveni budou rodiče lesních mateřských školek z celé České republiky.

Rozsah pracovní zprávy: **10-15 tisíc slov**
Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

LEBLOVÁ, Eliška. *Environmentální výchova v mateřské škole*. ISBN 978-80-262-0094-9 (brož.)

VOŠÁHLÍKOVÁ, Tereza. *Ekoskolky a lesní mateřské školky: praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010. ISBN 978-80-7212-537-1.

KRAJHANZL, Jan. *Děti a příroda: Období dětského vývoje z hlediska environmentální výchovy*. In: Činčera, Jan; Daňková, Lenka a kol.: *Studijní texty pro začínající lektory ekologických výukových programů, SSEV Pavučina 2010*. Dostupné z www.ekopsychologie.cz/files/39detistudie.pdf

KRAJHANZL, Jan. *Charakteristika osobního vztahu k přírodě: úvod do teorie pojmosloví*. Disertační práce, dostupné z <http://hdl.handle.net/20.500.11956/36113>

STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999.

VAŇKOVÁ, Petra. *Lesní mateřské školky jsou trendem současnosti. Lidem se líbí, ale nemají dostatek informací*. Dostupné z <https://www.lesnims.cz/stahnout-soubor?id=2620>

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Helena Nováčková**
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2020
Termín odevzdání bakalářské práce: 25. dubna 2021

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 30. dubna 2020

1. Obsah

Seznam obrázků	9
Seznam použitých zkratk	10
Úvod.....	11
2. Metody výzkumu	12
2.1 Hypotézy	12
3. TEORETICKÁ ČÁST	13
3.1 Předškolní vzdělávání	13
3.1.1 Vývojové schopnosti dítěte v předškolním věku	13
3.1.2 Organizace předškolního vzdělávání	14
3.2 Alternativní mateřské školy	14
3.2.1 Montessori mateřská škola.....	15
3.2.2 Mateřská škola „Začít spolu“	15
4. Lesní mateřská škola.....	17
4.1 Charakteristika	17
4.2 Legislativa.....	18
4.3 Historie.....	19
4.4 Současnost.....	20
5. PRAKTICKÁ ČÁST	24
5.1 Cíle výzkumu	24
5.2 Výzkumné otázky	24
5.3 Metody kvalitativního výzkumu	25
5.4 Metoda analýzy dat	29
5.5 Vyhodnocení výzkumu	29
5.6 Diskuse.....	40
Závěr	43
Seznam literatury	44
Seznam internetových zdrojů.....	47
Seznam příloh	48

Seznam obrázků

Obrázek 1 Mapa lesních mateřských škol.....	20
---	----

Seznam použitých zkratk

ALMŠ – Asociace lesních mateřských škol

HVO – Hlavní výzkumná otázka

LK – Lesní klub

LMŠ – Lesní mateřská škola

MŠ – Mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

SVO – Specifická výzkumná otázka

ŠVP – Školní vzdělávací program

ZŠ – Základní škola

Úvod

V dnešní době, kdy už více než 31 let žijeme ve svobodné a demokratické společnosti, patří k běžnému standardu celá škála vzdělávacích směrů. Rodiče mají pro své děti možnost volby na všech stupních, v předškolním, základním i středním vzdělávání. Pokud se rozhodnou zvolit alternativu k většinovému státnímu školství, často tak učiní již v předškolním věku dítěte. Nabídka předškolních zařízení, respektive vzdělávacích směrů, je obzvláště bohatá.

Ve své bakalářské práci se zabývám alternativou předškolního vzdělávání, zejména problematikou lesních mateřských škol, které jsou založeny na pobytu v přírodě a respektujícím přístupu k dítěti. Pro děti je pobyt venku přirozený, podporuje a rozvíjí jejich vrozenou zvědavost a touhu po poznání. Napomáhá k rozvoji motoriky, fyzické obratnosti, zdatnosti i obranyschopnosti. V kombinaci s přátelským prostředím a respektujícím přístupem přispívá k všestrannému a zdravému rozvoji dětské osobnosti. U dětí také nenásilně buduje vztah k přírodě a ochraně životního prostředí.

Primárním cílem bakalářské práce je zjistit, jaká je motivace rodičů pro umístění dítěte do lesní mateřské školy či lesního klubu v České republice. Současně práce zjišťuje, jaký životní styl a typ výchovy tyto rodiny preferují. Co ovlivnilo jejich rozhodnutí, jaká očekávání od umístění zpočátku měly a zda byla naplněna.

Vedlejším cílem, který tato práce sleduje, je zjistit, jak významným faktorem při výběru mateřské školy je odborné vzdělání pedagogů. Posuzuje také, zda rodiče vnímají vliv pobytu v přírodě na zdraví a vývoj dítěte. V neposlední řadě si tato bakalářská práce klade za cíl pojmenovat negativa lesních mateřských škol.

Ambicí bakalářské práce v obecné společenské rovině je zvýšení povědomí veřejnosti o lesních mateřských školách a jejich roli v českém školském systému včetně otázek možného právního ukotvení lesních klubů v legislativě České republiky. Osobní motivací pro zvolení tohoto tématu je snaha přispět k odbourání předsudků, které část společnosti má vůči lesním mateřským školám, a ukázat, že rodiče, kteří se rozhodli pro lesní vzdělávání, nejsou „biomatky“, které odmítají očkovat své děti.

2. Metody výzkumu

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou.

V první, teoretické části je provedena rešerše knih, dokumentů, zákonů a příruček, které se zabývají předškolní pedagogikou, environmentálním vzděláváním a lesními mateřskými školami nejen v České republice.

Praktická část rozšiřuje teoretické porozumění zkoumané problematice. Pro získání dat byly použity metody kvalitativního výzkumu, které jsou zaměřeny na jednotlivce. Hlavní a specifické otázky jsou blíže popsány v kapitole 4.2 Výzkumné otázky. Pro výzkum byla zvolena metoda sběru dat pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Ty byly se souhlasem respondentů nahrávány a následně přepsány.

2.1 Hypotézy

Před zahájením samotného výzkumu byly stanoveny tyto hypotézy:

1. Hlavní motivací rodičů k umístění dítěte do LMŠ je jeho pobyt venku za jakéhokoliv počasí.
2. Rodiče nad umístěním dítěte do LMŠ začínají uvažovat na základě zkušeností rodičů ze svého okolí.
3. Převažující očekávání rodičů jsou:
 - respektující přístup pedagoga
 - pravidelný pobyt v přírodě
 - menší skupina dětí ve vzdělávacím zařízení.
4. Rodiče těchto dětí preferují zdravý životní styl.
5. Styl výchovy rodičů k dítěti je založen na respektu.
6. Formální vzdělání pedagogů nebude u rodičů na prvním místě, rozhodující bude především jejich přístup k dětem.
7. Pobyt venku napomáhá ke zlepšení imunity, motoriky a celkové fyzické zdatnosti dítěte.
8. Negativní stránkou pro rodiče je dostupnost, finanční náročnost lesních mateřských škol a právní úprava lesních klubů.

3. TEORETICKÁ ČÁST

Kapitola seznamuje se základní terminologií. Zaměřuje se na předškolní vzdělávání, vývojové schopnosti dětí a typy mateřských škol (dále MŠ). Zvláštní pozornost je věnována alternativním předškolním vzdělávacím institucím, především lesním mateřským školám (dále LMŠ).

3.1 Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování na následném vzdělávacím stupni a napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývojových schopností dětí před nástupem do základní školy (dále ZŠ). Dle školského zákona § 33 „*podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.*“ (Zákon č. 561/2004 Sb.)

Předškolní vzdělávání je určeno dětem od 2 do 6 let věku, probíhá v mateřských školách a od školního roku 2016/2017 i v lesních mateřských školách. (Zákon č. 561/2004 Sb.)

Výchova a vzdělávání v předškolním věku jsou nedílnou součástí vzdělávacího systému ČR. Kurikulum, jímž se předškolní vzdělávání řídí, je zaznamenáno v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV), který je tvořen hlavními požadavky, podmínkami a pravidly pro vzdělávání ve školských institucích.

Podle Mišurcové (2014) první mateřská škola u nás vznikla v roce 1869 v Praze u sv. Jakuba.

3.1.1 Vývojové schopnosti dítěte v předškolním věku

Období předškolního věku je poměrně široké, jde o rozmezí mezi věkem batolete a věkem, kdy dítě nastupuje do školy. Dítě rozvíjí svou řeč, myšlení, jemnou motoriku, paměť, pozornost. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Kognitivní vývoj

Kognitivní vývoj se „*týká změn a utváření poznávacích funkcí: vnímání, představování, fantazie, schopností, myšlení, usuzování, inteligence, pozornosti a paměti.*“ (Kohoutek, 2008, s. 3) Dítě vnímá svět kolem sebe, reaguje na podněty a zvládá plnit snadnější úkoly. Kognitivní

vývoj lze podpořit i formou hry, například pexeso trénuje pozornost a paměť, puzzle zase představivost.

Vývoj motoriky

Podle Špaňhelové (2004) u dítěte v mateřské škole dochází k významnému zdokonalení pohybových dovedností organismu (motoriky). Dítě je schopno skákat a lézt po prolézačkách na hřišti, jeho zručnost se zlepšuje, dokáže stavět kostky, modelovat, dělat bábovičky z písku nebo malovat postavy.

Vývoj řeči

Řeč dítěte se v MŠ zdokonaluje. Jak uvádí Špaňhelová (2004), prostřednictvím řeči si postupně rozšiřuje poznatky o sobě i o světě, následně používá řeč také k regulaci vlastního chování, například se učí lidem vykat.

3.1.2 Organizace předškolního vzdělávání

Mateřské školy patří do vzdělávací soustavy ČR. Dělí se na veřejné školy, které jsou zřizovány orgány územní samosprávy, státní školy, které jsou zřizovány ministerstvy, církevní školy, jež zastřešují registrované církve a náboženské společnosti, a soukromé školy zřizované právníky nebo fyzickými osobami. (eacea.ec.europa.eu, 2020)

Alternativní varianty mateřských škol v ČR:

- Montessori mateřská škola
- Waldorfská mateřská škola
- Školy křesťanského zaměření
- Ekoškolky
- Lesní mateřská škola (dále LMS)
- Mateřská škola „Začít spolu“ (Step by step)
- Zdravá mateřská škola (Health Promoting School) (eacea.ec.europa.eu, 2020)

Alternativní vzdělávací programy mají v České republice velký potenciál, jejich rozvoj je v posledních letech značný.

3.2 Alternativní mateřské školy

Alternativní mateřské školy vznikly na proudu tzv. reformní pedagogiky. Pojem *reformní pedagogika* označuje různé teoretické koncepce a praktické snahy, které společně vytváří modely alternativních škol. (Průcha, Walterová, 2013, s. 243) Vznik hnutí reformní pedagogiky sahá ve světě do počátku 20. století, na území ČR se reformní pedagogika projevila ve dvacátých

a třicátých letech 20. století. (Průcha, 2009) Za hlavní východiska hnutí jsou považovány pedocentrismus a naturalismus. (Váňová, 2011)

Alternativní vzdělávání představuje „*takové školní vzdělávání, které je odlišné od vzdělávání nabízeného státem nebo jinými tradičními institucemi.*“ (Průcha, 2004, s. 17) Průcha (2004, s. 17-18) popisuje, že chápání alternativní školy se může v jednotlivých zemích lišit, cituje definici německých pedagogů Schaubeho a Zenkeho (2000) „*Alternativní školy jsou takové, které se odlišují zcela nebo částečně svými cíli, učebními obsahy, formami učení a vyučováním, organizací školního života a spoluprací s rodiči od jednotných charakteristik státní/veřejné školy, a tím nabízejí jinou možnost učení a vyučování.*“

Cílem, se kterým jsou tato zařízení zřizována, je individuální zaměření na jedince a hledání jiných forem výuky i vztahů s dětmi i rodiči.

Zájem o tento typ vzdělávání mezi rodiči roste. Pro lepší pochopení „jinakosti/odlišnosti“, si představíme dva typy alternativních škol. S ohledem na téma bakalářské práce bude celá kapitola věnována lesním mateřským školám.

3.2.1 Montessori mateřská škola

Montessori mateřská škola se řadí k nejznámějším inovativním školám ve světě. Za jejím vznikem stojí Marie Montessori, její chápání výchovy popisuje Opravilová (2016, s. 42): „*výchovu chápe jako realizovanou svobodu dítěte, jejíž součástí je svoboda biologická, svoboda sociální a svoboda pedagogická*“.

Vzdělávání se řídí několika principy, Montessori ČR (montessoricr.cz, 2020) uvádí tři základní principy: *system, pozorování a vývojové potřeby* a několik dalších principů: *soustředění; řád; svoboda a zodpovědnost; partnerský přístup; samostatnost a nezávislost; ruka a intelekt; pohyb v učení; ticho, klid a mír apod.* Všechny principy udávají dítěti směr, aby se mohlo realizovat a samostatně vyvíjet, pochopit realitu a uchopit ji.

3.2.2 Mateřská škola „Začít spolu“

Mezinárodně uznávaný program, také nazýván „Step by Step“, se v ČR začal realizovat v roce 1994. Kolektiv autorů, překlad Dvořáková (2020, s. 4), popisuje „*tento přístup, vnímá malé děti jako kompetentní, aktivní jedince, kteří hrají klíčovou roli ve svém vlastním vzdělání. Zaměřuje se na potřebu dětí vytvářet pozitivní vztahy a podporovat aktivity založené na hře a rozvoji sociálních dovedností, snaží se podněcovat děti k přebírání vlastní iniciativy*“.

V publikaci Step by step (Dvořáková, 2020, s. 5) jsou vyjmenovány některé klíčové aspekty přístupu, uvedeme si alespoň pár z nich:

- *„přístup všech dětí ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a výchově (s upřednostněním těch nejzranitelnějších);*
- *kvalitní, individualizované vzdělávání a učení orientované na dítě;*
- *respektování rozdílů, kultury každého dítěte a inkluzivního pojetí;*
- *spolupráce s rodinou a komunitou a usilování o partnerství“*

4. Lesní mateřská škola

Tato kapitola si klade za cíl vysvětlit pojem lesní mateřská škola. Představí její základní charakteristiku, historii, legislativu i současné fungování těchto zařízení v ČR. Popíše také, čím se liší lesní mateřská škola a lesní klub (dále LK).

4.1 Charakteristika

Pod pojmem **lesní mateřská škola** se skrývá specifický typ předškolního vzdělávání pro děti od dvou do šesti let. Základní charakteristiku lesních MŠ popisují Vošahlíková, Kozlová (2012, s. 12) v devíti bodech:

1. *„Celoroční pobyt venku za každého počasí.*
2. *Není špatné počasí, pouze špatné oblečení.*
3. *Zázemí má charakter příležitostně využívaného, vyhřívatelného přístřeší.*
4. *Základní prostředí výchovy je zpravidla v lese.*
5. *Třídu tvoří optimálně 15 dětí a minimálně 2 dospělí.*
6. *Základem pro pobyt s dětmi venku je vzájemná důvěra.*
7. *Dobrá komunikace s komunitou a rodiči je zásadní.*
8. *Východiskem pro vzdělávací program je situace, spontánní hra a přímá zkušenost dětí.*
9. *Lesní mateřská škola rozvíjí děti všestranně v souladu s platným kurikulem pro předškolní vzdělávání“.*

K pojmu LMS neodmyslitelně patří i **lesní klub**, který je podobnou variantou předškolního vzdělávání, založen je také na celodenním pobytu dětí v přírodě. Zásadní rozdíl na svých webových stránkách popisuje Asociace lesních mateřských škol (dále ALMŠ): *„Lesní klub není zapsán v Rejstříku škol a školských zařízení, nedostává žádné pravidelné příspěvky od státu a děti v něm nemohou plnit povinný rok předškolní docházky.“* (lesnims.cz, 2020)

Kluby jsou tedy zakládány jako neziskové organizace především nadšenými rodiči. Ti v některých případech dokážou svou iniciativu dotáhnout až k úspěšnému přerodu LK na registrovanou LMS.

Lesní MŠ a kluby jsou zpravidla zakládány v blízkosti lesa, který dětem poskytuje prostor pro rozvoj, území školy disponuje velkou zahradou.

Lesní mateřské školy můžeme rozdělit dle Vošahlíkové a Kozlové (2012, s. 12) na dva základní typy:

- *„samostatná lesní mateřská škola“*
- *„lesní třída při mateřské škole“*

Zřizovatelem samostatné LMŠ bývá nezisková organizace, která nemá vlastní sídlo obvyklého charakteru „určené k celodennímu pobytu dětí uvnitř. Zázemí samostatné lesní MŠ často představuje srub či jurta, kde lze případně vařit či zajistit odpočinek dětí.“ (Vošahlíková, Kozlová, 2012, s. 12) Vyskytují se i takové LMŠ, jež nemají žádné zázemí. Ráno se děti setkají na veřejném místě, jako je zastávka nebo náměstí, a jdou se svými průvodci rovnou do lesa. Pro případ nepříznivého počasí mají školky zajištěný ochranný prostor, kde se mohou děti zahřát a špatné počasí přečkat. Těmito zařízeními mohou být veřejné knihovny, školy, ale i soukromé prostory obyvatel, kteří jsou ochotni zapůjčit prostor k těmto účelům. (Vošahlíková, Kozlová, 2012)

Lesní třídy při mateřských školách se liší od LMŠ především zázemím, to těmto třídám poskytuje budova mateřské školy. Nicméně čas, který tam děti stráví, je minimální. Stejně jako jejich vrstevníci z LMŠ s pedagogem tráví čas v lese a vrací se až na oběd. Propojení lesní třídy s MŠ nabízí kontakt s dětmi z běžné MŠ či střídání programy pod záštitou jedné organizace. Existují také případy, kdy má školka další zařízení v blízkosti lesa, které slouží pro účely lesní třídy. (Vošahlíková, Kozlová, 2012)

4.2 Legislativa

Lesní mateřské školy se zpočátku nemohly opřít o českou legislativu, vzdělávání dětí v těchto alternativních zařízeních nebylo postaveno na úroveň klasických mateřských škol. To se změnilo, když vstoupila v platnost nová vyhláška č. 280/2016 Sb., *kteřou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání*. Od 1. září 2016 se registrované LMŠ staly plnohodnotným předškolním vzdělávacím zařízením. O tento posun se ALMŠ snažila několik let, dosáhnout se ho podařilo především díky uzákonění povinného roku předškolní docházky.

Základní podmínky, které se při vzdělávání dětí musí dodržovat, jsou legislativně vymezeny příslušnými právními normami, tedy zákony, vyhláškami a prováděcími právními předpisy. LMŠ je jako subjekt předškolního vzdělávání upravena v zákoně č. 561/2004 Sb., školský zákon, kde je v § 34 odst. 9 v úplném znění ke dni 13. 10. 2020 uvedeno: „*Za lesní mateřskou školu se považuje mateřská škola, ve které vzdělávání probíhá především ve venkovních prostorách mimo zázemí lesní mateřské školy, které slouží pouze k příležitostnému pobytu. Zázemí lesní mateřské školy nesmí být stavbou.*“ (Zákon č. 561/2004 Sb.)

Registrované LMŠ se řídí stejně jako mateřské školy RVP PV, vydaným ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT). V souladu s RVP PV je Školní vzdělávací program (dále ŠVP), jehož plnění kontroluje Česká školní inspekce. Podle ŠVP je uskutečňováno vzdělávání v jednotlivých školách, tedy i v LMŠ.

Pandemie koronaviru zasáhla do všech sfér našich životů a ovlivnila zásadně také vzdělávání na všech stupních škol včetně předškolního, kde zvýraznila legislativní rozdíly mezi LMŠ a LK. Pokud to opatření umožní, registrované LMŠ mohou fungovat bez omezení své činnosti za předpokladu důsledného dodržování hygienických opatření v souladu s manuálem vydaným MŠMT. (Manuál MŠMT, 2020) To však neplatí pro LK, které za této situace nemohou vykonávat svou činnost, protože manuál MŠMT nezohledňuje tento typ předškolního vzdělávání, i když rozdíl je pouze v právním postavení a jejich činnost je obdobná. „*Vláda se v opatřeních zabývá pouze předškolním vzděláváním v mateřských školách registrovaných v Rejstříku škol a školských zařízení. Výjimka opatření je udělena pouze mateřským školám, s nimi tedy i LMŠ. Problém se tedy týká všech ostatních forem péče – lesních klubů a dalších školiček,*“ upozornila v médiích Tereza Valkounová, předsdkyně Asociace LMŠ. (Novinky.cz, 2021) ALMŠ se podmínky v této situaci snaží narovnat, na stránkách lesnims.cz zveřejnila otevřený dopis adresovaný hlavní hygieničce ČR, kde požaduje rozšíření výjimky i na další zařízení předškolního vzdělávání a péče o děti do šesti let. (Novinky.cz, 2021)

4.3 Historie

V Evropě mají lesní mateřské školy tradici dlouhou desítky let, Česká republika se s nimi snaží držet krok až od 90. let minulého století, dříve to neumožňoval komunistický režim, který rozhodně nepodporoval výchovu individualit.

Evropa

Prvním předchůdcem lesních MŠ byla švédská organizace „*Friluftsförbundet*“ (v překladu *venkovní propagace*). Vznikla v roce 1892 a nabízela celoroční aktivity v oblasti přírodovědného vzdělávání (friluftsförbundet.se, 2020). Fenomén lesních mateřských škol se zrodil v Dánsku v roce 1950. (Friedrich, Schuiling, 2014) Zakladatelkou je Ella Flatau, maminka čtyř dětí, která se svými potomky trávila čas pravidelnými procházkami v lese. Začali ji následovat sousedé se svými dětmi. Z této iniciativy po čtyřech letech vznikla první lesní mateřská škola v Evropě. (Historie lesních MŠ, lesnims.cz, 2021)

Dalším státem, kde se rozvinulo lesní vzdělávání nezávisle na dánských lesních MŠ, bylo Německo. A byla u toho opět žena. Ursula Sube ve Wiesbadenu v roce 1968 založila první německou LMŠ, (Friedrich, Schuiling, 2014) ta však zpočátku neobdržela oficiální provozní povolení. (lesnims, 2020) Prvním státem uznávaná lesní MŠ se otevřela ve Flensburgu v roce 1993. (Friedrich, Schuiling, 2014) ALMŠ uvádí, že v současné době se v Německu nachází okolo tisícovky těchto zařízení a jejich počet neustále roste. (lesnims, 2020)

Česká republika

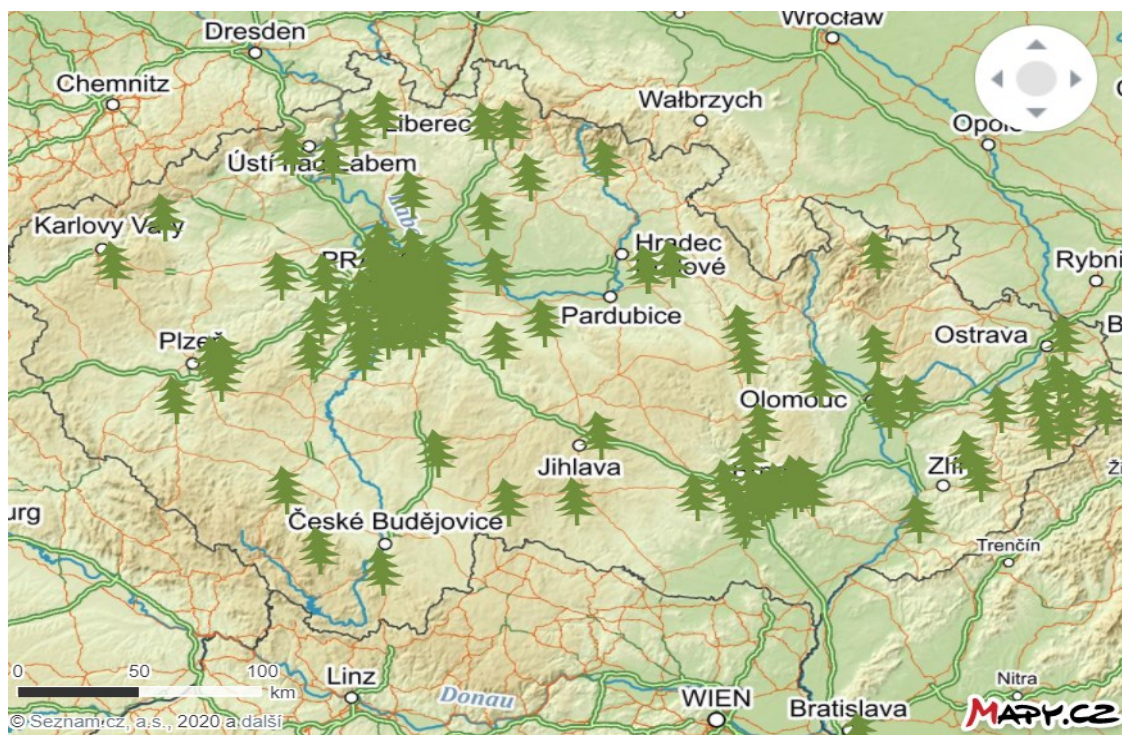
Stejně jako v Evropě byl vznik LMŠ iniciativou rodičů, jen o desítky let později. Inspiraci čerpali ze sousedního Německa a Skandinávie, jejíž vzdělávací systém patří ke světové špičce, bezesporu i díky úzkému sepětí s přírodou.

Také čeští rodiče začali chtít pro své děti alternativu ke klasické MŠ, která by naplnila jejich představu o respektujícím přístupu pedagoga, častějšímu pobytu dětí v přírodě i budování zdravějších stravovacích návyků. První lesní MŠ byla založena v roce 2008. O tři roky později Tereza Valkounová založila s pomocí prvních tří lesních škol „*Asociaci lesních mateřských škol s cílem prosadit lesní mateřskou školu jako plnohodnotnou, státem uznávanou formu předškolního vzdělávání. Toho se podařilo dosáhnout v roce 2016, od té doby fungují lesní školky v ČR jako lesní mateřské školy nebo lesní kluby.*“ (lesnims.cz, 2020)

4.4 Současnost

V současné době nalezneme na území našeho státu 51 registrovaných LMŠ a 77 LK, které navštěvuje přibližně 1500 dětí. Statistiku uvedla Tereza Valkounová v rozhovoru pro server novinky.cz (Novinky.cz, 2021). Rozšíření registrovaných lesních mateřských škol na území ČR ilustruje mapa LMŠ (viz Obrázek 1).

Obrázek 1 Mapa lesních mateřských škol

Zdroj: lesnims.cz, dostupné z: <https://www.lesnims.cz/lesni-ms/mapa-lesnich-ms.html>

Zajímavé výsledky přinesl výzkum, který provedla Hlavatá (2017) v rámci své bakalářské práce na téma „*Lesní mateřská škola z pohledu zakladatelů, pedagogů, rodičů a širší veřejnosti*“. Z omnibusového průzkumu veřejného mínění jsou zmíněny výsledky, které vypovídají o osobní zkušenosti respondentů s LMS. „*Výzkumný vzorek, se kterým bylo prováděno omnibusové šetření, činí 524 respondentů starších 18 let.*“ (Hlavatá, 2017, s. 25)

„Přímou či zprostředkovanou zkušenost s lesní mateřskou školou má 6% dotazovaných. V případě přímé zkušenosti, kdy si respondent vybral tuto alternativu pro vlastní děti, se četnost odpovědí pohybuje pod hranici jednoho procenta. Je tedy velmi malá. Zprostředkovaná zkušenost naprosto převažuje, tzn. že do lesní mateřské školy dochází/docházelo dítě příbuzných či přátel respondenta. Lidé, kteří jsou s lesními mateřskými školami obeznámeni více, tedy s nimi mají zprostředkovanou nebo vlastní zkušenost, patří k těm, jež hodnotí jejich koncepci pozitivně. Myšlenka lesních mateřských škol se zamlouvá celkem 55% respondentů. Negativně tento koncept hodnotili spíše ti, kteří ho neznají. Platí zde přímá úměra, a to, že čím méně lesní mateřskou školu znají, tím více se přiklánějí k negativnímu nebo neutrálnímu postoji. I když pouze 2% tento alternativní způsob vzdělávání neschvaluje a 17% se k němu stává podezřívavě.“ (Hlavatá, 2017, s. 41).

Pedagogové

Pedagogové, častěji označovaní jako průvodci (Iesnims, 2020), jsou dle Krajhanzla (2012) důležití především pro zdravé sblížení předškoláků s přírodou. Pro průvodce v LMS je typický individuální a respektující přístup k dětem. Tomu napomáhá i nižší počet dětí ve skupině, je běžné, že ke skupině 15 dětí patří minimálně dva průvodci. (Vošahlíková, Kozlová, 2012) Průvodci naslouchají potřebám každého dítěte, pozorují chování jedince i celé skupiny, provází děti do míst, která jsou neznámá, a napomáhají jim cítit se bezpečně. Budují v dětech sebedůvěru a samostatnost, „*učí je naslouchat sobě i druhým a rozpoznávat vlastní hranice. Naladěním na sebe, na skupinu i na okolní prostředí vytváří bezpečné prostředí a prostor pro otevřenou komunikaci.*“ (Vošahlíková, Kozlová, 2012, s. 63)

Zázemí a hygiena

Lesní MŠ musí splňovat požadavky stanovené ve vyhlášce č. 410/2005 Sb., *o hygienických požadavcích na prostor a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých* uvedené v § 9 výše zmíněné vyhlášky. V LMS musí být dostatek pitné vody k pití i osobní hygieně, v blízkosti zázemí se musí nacházet hygienické zařízení se záchodem, tekoucí pitnou vodou a prostředky osobní hygieny. Zázemí musí být čisté, suché a bezpečné, musí být vybaveno úložným prostorem, který slouží na uložení osobních věcí dětí i vybavení školky. (Vyhláška č. 410/2005 Sb.)

Zázemí LMS či LK může mít různou podobu, například jím může být chatička, jurta nebo týpí. Další možností je zázemí v přidružené mateřské nebo základní škole, v knihovně nebo klubovně. Zázemí se využívá především při extrémním počasí, které znemožňuje bezpečný pobyt dětí v přírodě. (Vyhláška č. 410/2005 Sb.)

Stravování

Stravování je důležitý faktor, který může u rodičů ovlivnit výběr LMŠ. Uvědomují si, že pro předškolní děti je velmi důležitá kvalitní, pestrá a pravidelná strava. Málokterá lesní školka však disponuje vlastní kuchyní. Do roku 2020 nebylo přípustné, aby pedagog skladoval a vydával jídlo. To vedlo k provizorním řešením, buď se do školky jídlo třikrát denně dováželo, nebo děti jedly svačiny, které jim připravili rodiče (lesnims, 2021). S cílem úpravy právní normy spojené se stravováním v LMŠ vytvořila ALMŠ kampaň „*V lese jako u maminky*“, která odstartovala 3. května 2018. Kampaň byla úspěšná, do školského zákona byl přidán § 119a upravující výdejnu lesní mateřské školy:

„(1) *Výdejna lesní mateřské školy je typem zařízení školního stravování, které může zajišťovat školní stravování pouze pro děti lesní mateřské školy.*

(2) *Výdejnu lesní mateřské školy může zřídit pouze právnická osoba vykonávající činnost lesní mateřské školy.*“ (Zákon 561/2004 Sb.)

Zdraví a imunita

Zdravý vývoj v předškolním období dítěte buduje silné základy pro úspěšné zdolání překážek, se kterými se člověk během svého života setká, ať už se jedná o studium, celoživotní zdraví, rodičovství i práci. Krajhanzl (2010, s. 95) popisuje „*období imprintingu (vtisknutí). Hypotéza imprintingu považuje první roky života dítěte za klíčové pro ustavení fyziologické adaptace (imunita, termoregulace) a behaviorálních návyků pro pobyt v přírodním prostředí.*“

Děti, které se pohybují venku po většinu dne, jsou fyzicky aktivnější, jejich imunitní systém je silný a vyskytuje se u nich menší riziko nadváhy a obezity. Přírodní prostředí vytváří prostor neomezených možností, kde si děti rozvíjejí svou hrubou motoriku, zatímco na ně působí blahodárný účinek zeleně v jejich blízkosti. (Daniš, 2016)

Studie Ingunn Fjørtoftové „*Children, Youth and Environments*“ (2004) byla provedena s dětmi ve věku od 5 do 7 let z mateřské školy v Telemarku v Norsku. Analyzuje krajinu lesa, pobřeží, potoka nebo horské oblasti a vnímání funkce přírody k využití pro hru. Výzkum prokázal, že děti, které si hrály ve složitém přírodním prostředí, vykazovaly vysoký nárůst motorické zdatnosti, jejich rovnováha a koordinace pohybu byla v porovnání s dětmi, které si hrály na běžném hřišti, daleko lepší. (Fjørtoft, 2004)

Je třeba si uvědomit, že fyzické zdraví nezávisí pouze na délce pobytu venku, ale jsou zde i další klíčové faktory, jako je strava, životní styl, vrozené predispozice nebo psychická pohoda. Výzkum Ohtsuka a Yabunaka „*Shinrin-yoku (forest-airbathing and walking) effectively*

decreases blood glucose levels in diabetic patients“ však prokázal, že pravidelná procházka v přírodě posiluje zdraví člověka. (Ohtsuka, Yabunaka,1998)

5. PRAKTICKÁ ČÁST

Pro vypracování praktické části bakalářské práce byl zvolen výzkum kvalitativní, čímž „rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace.“ (Strauss, Corbinová, 1999, s. 10) V centru pozornosti je člověk, s nímž je během výzkumu v interakci badatel. Počet osob, se kterými se setkáváme, není vysoký, a proto se získaná data individuálně analyzují a interpretují. Data mohou mít různou podobu, může se jednat o přepis rozhovorů, fotografie, videozáznamy i audiozáznamy či deníky. (Šafaříková, Dušková, 2015, s. 6-7)

5.1 Cíle výzkumu

Primárním cílem výzkumu této bakalářské práce je analýza osobní motivace rodičů pro umístění dítěte do lesní mateřské školy.

Vedlejší cíle, které přispívají k hlubšímu porozumění jejich záměru, jsou zjistit:

- co ovlivnilo rozhodnutí rodičů umístit dítě do LMŠ a jaká od toho měli očekávání
- jakou roli při výběru předškolního zařízení hrálo vzdělání pedagogických pracovníků,
- negativa výběru LMŠ,
- životní styl a preferovaný typ výchovy rodičů dětí v LMŠ,
- vliv LMŠ na zdraví a vývoj dítěte.

5.2 Výzkumné otázky

K dosažení výše uvedených cílů byla zformulována hlavní výzkumná otázka (dále HVO), která je blíže rozvedena ve specifických výzkumných otázkách (dále SVO).

HVO: Které skutečnosti ovlivňují motivaci rodičů a jsou klíčové pro umístění dítěte do lesní mateřské školy? Jak s odstupem času reflektují své rozhodnutí a vyhodnocují získané zkušenosti?

- SVO1: Co a kdy rodiče přivedlo k myšlence a následně ovlivnilo jejich rozhodnutí umístit dítě do LMŠ a jaká byla jejich očekávání?
- SVO2: Jaký zkoumané rodiny preferují životní styl a styl výchovy dítěte?
- SVO3: Bylo pro rodiče při výběru LMŠ důležité formální vzdělání pedagoga?
- SVO4: Napomáhají specifika LMŠ, především pobyt venku, ke zlepšení imunity, motoriky a celkové fyzické zdatnosti dítěte?
- SVO5: Jak z nabytých zkušeností rodiče vyhodnocují negativa LMŠ?

5.3 Metody kvalitativního výzkumu

Následující kapitola se věnuje základním metodám, které byly využity při provádění kvalitativního výzkumu.

Výzkumný vzorek

Volba výzkumného vzorku je klíčovým krokem, na kterém závisí úspěch či neúspěch celého výzkumu. V kvalitativním výzkumu je konstruován teoreticky, tzn. výzkumník záměrně vytváří vzorek s ohledem na zkoumaný jev. Švaříček a Šedřová (2007, s. 72-73) popisují, že „cílem není, aby reprezentoval určitou populaci, ale určitý problém.“

Vzorek byl vybrán tak, aby respondenti byli kompetentní odpovídat na otázky odvozené od výzkumného záměru. Z možných typů vytváření vzorků bylo při výzkumu využito především *kriteriální vzorkování a metoda sněhové koule*. (Hendl, 2005 s. 154) Prostřednictvím kriteriálního vzorkování vybíráme všechny případy splňující stanovená kritéria. (Hendl, 2005, s. 154) Kritériem výběru v rámci této bakalářské práce bylo, že vybraný **rodič má nebo měl dítě v LMŠ, popřípadě LK po dobu delší než jeden školní rok.**

Metoda kriteriálního vzorkování při získávání respondentů v tomto výzkumu převažuje. V menší míře byla použita metoda sněhové koule, kdy další účastníky doporučují již vybraní vhodní respondenti. (Hendl, 2005)

Pro naplnění stanoveného kritéria vzešel výzkumný vzorek především z platformy Facebook, konkrétně skupiny *Lesní školky*. Na základě oslovení se do výzkumu přihlásilo přes 50 rodičů, z nichž bylo vybráno osm vhodných respondentů. Metodou sněhové koule přibyli další dva účastníci. Respondenti pocházejí z různých míst České republiky a každý z nich má nebo měl dítě umístěné v jiné LMŠ nebo LK.

Následující pasáž blíže představuje respondenty. Pro zachování anonymity jejich jméno nahrazuje náhodné písmeno abecedy. Pro další specifikaci je uvedeno: pohlaví dítěte; věk, ve kterém do školky nastoupilo, případně ji ukončilo; zda jde o první dítě, nebo měla rodina v LMŠ/LK umístěno více potomků; kolikrát týdně dítě navštěvuje školku a zda rodina kombinovala docházku i s jiným typem předškolního zařízení. Představení respondentů dokresluje, zda rodina žije na vesnici, nebo ve městě, v domě, či v bytě.

Respondent A měl v LK umístěného syna, který nastoupil ve 3 letech, předškolní docházku již dokončil. V klubu trávil tři dny v týdnu a nekombinoval docházku s jiným druhem MŠ. Předškolní rok byl řešen přezkoušením ve státní mateřské škole. Jednalo se o první dítě, které rodiče umístili do alternativního předškolního zařízení. Rodina žije v bytě ve městě.

Respondent B má čtyřletou dceru umístěnou v LK od 3 let. Jedná se o první dítě, které do LK rodiče umístili. V klubu tráví pět dní v týdnu, docházku nekombinují s jiným typem zařízení, ale jsou připraveni kombinovat v předškolním věku, pravděpodobně s obecní MŠ. Rodina žije v domku na vesnici.

Respondent C měl nejprve v LK a následně v LMŠ dva syny. Starší syn začal LK navštěvovat ve 4,5 letech, protože předtím navštěvoval běžnou MŠ, mladší syn začal klub navštěvovat ve 2,5 letech. V LK oba trávili 4 dny v týdnu. Jejich matka v klubu dělala průvodkyni. Jakmile chlapci přešli do LMŠ, trávili tam v průměru tři dny v týdnu, když se dostali do věku „předškoláka“, prodloužila se jim docházka na pět dní v týdnu. Rodina žije ve vícegeneračním domě na vesnici.

Respondent D založil LK a momentálně usiluje o to, aby se stal oficiální registrovanou LMŠ. Jeho syn LK navštěvoval od 2 let a devíti měsíců. Jednalo se o první dítě, které rodina do takového zařízení umístila. Chlapec tam docházel pět dní v týdnu, předškolní rok byl vyřešen individuálním vzděláváním a závěrečným přezkoušením. Rodina bydlí v domku v malém městě.

Respondent E má v lesním klubu dceru, která nastoupila ve 4 letech a 3 měsících. V rodině jde o první dítě, které dochází do LK, a to tři dny v týdnu. Dívka je nyní v předškolním věku, na který je registrována v LMŠ, ale má individuální plán. Jako důvod, proč není dcera v LMŠ, respondent E uvedl: „*LMŠ vyžaduje docházku 5 dní v týdnu. Dcera je citlivější, my si myslíme, že jí tři dny bohatě stačí...*“ Dalším důvodem je podle respondenta E také fakt, že není plně očkována. Rodina žije v domě na vesnici.

Respondent F měl v LMŠ syna, který již nastoupil do školy. Momentálně zařízení navštěvují i další dva synové, starší, nyní pětiletý, nastoupil ve 3 letech, mladší nastoupil v září 2020 ve 3 letech. Chlapci tráví ve školce tři dny v týdnu. Rodina žije v domku na vesnici.

Respondent G měl v LK syna, který právě dokončil povinnou předškolní docházku a nastoupil do školy. Klub navštěvoval od 2 let a 6 měsíců, čtyři dny v týdnu, protože docházka v tomto klubu byla omezena. Povinný předškolní rok byl syn registrován ve státní školce, kde byl přezkoušen před nástupem do školy. Jedná se o první dítě rodiny umístěné v LK. Rodina bydlí v domku ve městě.

Respondent H měl v LK syna od 4 let jeho věku, již dokončil povinnou předškolní docházku a navštěvuje lesní komunitní školu. Klub nekombinovali, v posledním roce byl syn registrován v LMŠ. Ze začátku syn navštěvoval klub pouze jeden den, později pozvolně čas strávený v klubu navyšovali až na čtyři dny, nikdy více. Jedná se o první dítě v LK. Rodina žije v domku na vesnici.

Respondent CH má v LK syna, který klub navštěvuje od 3 let, momentálně mu je 5 let. Jedná se o první dítě, které je v takovém zařízení umístěno. Do klubu chodí dva dny v týdnu, nekombinují s jiným typem zařízení. Předškolní rok bude plnit buď ve státní školce, nebo formou domácího vzdělávání. Rodina bydlí ve městě v rodinném domku.

Respondent I má v LMŠ dceru. Ve 3 letech nastoupila do LK, kde strávila dva roky, docházela tam dva dny v týdnu a zbytek dní kombinovali se běžnou MŠ. Poslední dva roky dcera navštěvuje LMŠ, kde je celých 5 dní v týdnu, momentálně plní povinný předškolní rok. Jedná se o první dítě, které rodiče umístili do LMŠ. Rodina žije v rodinném domku na vesnici.

Metoda sběru dat

Švaříček a Šedřová (2007, s. 142) uvádějí jako nejčastěji používané metody sběru dat *zúčastněné pozorování, hloubkový rozhovor a ohniskovou skupinu*.

Jako adekvátní pro účely tohoto výzkumu byla zvolena metoda sběru dat pomocí hloubkového rozhovoru, který Švaříček (Švaříček, Šedřová, 2007, s.159) definuje „*jako nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek*“ Hloubkový rozhovor může být *polostrukturovaný nebo nestrukturovaný* (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 160) Při polostrukturovaném rozhovoru je dána struktura otázek, přičemž tazatel může přispívat i dalšími otázkami, které se vážou k účelu jeho výzkumu. (Šafaříková, Dušková, 2015) Nestrukturovaný rozhovor, jak již vyplývá z názvu, nemá strukturu otázek, dá se považovat za vyprávění, které je rozvíjeno s cílem získat vhodné informace pro výzkum. Z uvedených možností byl v kontextu tohoto výzkumu jako vhodnější zvolen rozhovor polostrukturovaný. Švaříček a Šedřová (2007, s. 160) uvádějí, že se hodí například v zakotvené teorii, a právě ta byla použita při vyhodnocení dat tohoto výzkumu.

Struktura otázek (viz Přílohy) byla sestavena před zahájením prvního rozhovoru na základě stanoveného výzkumného cíle. Otázky jsou rozděleny do tří skupin: otázky úvodní, hlavní a závěrečné. Rozhovory trvaly od 40 do 90 minut. Rozdíly v časové náročnosti vznikaly z důvodů objektivních i subjektivních. Do první kategorie lze zařadit rozdílné zkušenosti rodičů s LMŠ/LK, někteří v zařízení měli více dětí, někteří byli sami průvodci, někteří dokonce iniciovali vznik lesní MŠ v České republice, a tak se rozhovor dotkl i motivace zakládání lesních mateřských škol a lesních klubů.

Z druhé kategorie důvodů lze poté jmenovat vyjadřovací schopnosti rodičů, osobní sympatie respondentů s tazatelem, vliv prostředí, ve kterém se rozhovor odehrával. Rozhovory byly realizovány od listopadu 2020 do ledna 2021. Formu získávání dat ovlivnila epidemiologická situace. Devět videohovorů bylo vedeno přes messenger volání na platformě Facebook. Jeden rozhovor se uskutečnil osobně. Při rozhovorech, online i offline, se kladl důraz

nejen na obsahovou stránku, ale panovala také snaha vytvořit přátelské prostředí a příjemnou atmosféru, aby se obě strany cítily komfortně. Každý rozhovor začínal obecným představením výzkumníka a seznámením respondenta s cílem výzkumu. Byl informován o postupu nakládání s daty získanými během rozhovoru. Každý respondent byl vyzván k vyslovení souhlasu s nahráváním rozhovoru na diktafon. Rozhovory byly následně přepsány a analyzovány.

Etika

Při kvalitativním výzkumu je velmi důležitá etika výzkumu. Za etický výzkum je považován „*takový výzkum, který naplňuje tzv. princip „DO NO HARM“, tedy neškodit.*“ (Dušková, Šafaříková, 2015, s. 23) Etika ve výzkumu má několik základních principů. Švaříček a Šed'ová (2007) uvádějí *důvěrnost, poučený souhlas a zpřístupnění práce účastníkům výzkumu.*

Výzkum provedený v rámci této bakalářské práce ctil všechny tři výše uvedené principy. Pro zachování důvěrnosti výzkumník zachoval v anonymitě respondenty i lesní mateřské školy a kluby, kam umístili své děti. Jména účastníků nahradila náhodná písmena abecedy, předškolní zařízení se rozlišují pouze v obecné rovině, zda jde o LMŠ, LK apod. Aplikován byl též informovaný souhlas. Badatel před zahájením každého rozhovoru seznámil respondenta s cílem a účelem rozhovoru, přibližnou délkou jeho trvání, dále uvedl, kdo bude mít přístup k získaným informacím, a také ujistil o zachování principu důvěrnosti. Každý z respondentů vyslovil souhlas s nahráváním i s tím, že rozumí a přijímá informace od badatele. Princip zpřístupnění práce účastníkům bude také dodržen. Hned několik respondentů projevilo zájem seznámit se s výsledky výzkumu i celou bakalářskou prací. Ta jim bude po dokončení dle dohody poskytnuta.

Indikátory kvality výzkumu

U kvalitativního výzkumu, jak již název napovídá, klademe důraz na jeho kvality, mezi něž patří pravdivost a platnost celého šetření. Lincolnová a Guba (1985) zavedli kritéria hodnověrnosti kvalitativního výzkumu, která zahrnují „*důvěryhodnost, přenositelnost, spolehlivost a potvrditelnost*“. (Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 32)

Důvěryhodnost a potvrditelnost byly v této práci zajištěny pomocí základní techniky, a sice pečlivého výběru vhodných účastníků výzkumu. Vzhledem k výzkumnému cíli byli vybráni rodiče s osobní zkušeností s LMŠ, resp. LK delší než jeden školní rok. Výběr vhodných respondentů společně s popisem analýzy dat zajistí transparentnost výzkumu.

Přenositelnost výzkumu byla zabezpečena zdokumentováním výzkumného procesu od návrhu přes sběr dat a jejich analýzu. Spolehlivost výzkumu byla zajištěna bezsporností otázek, přepisem nahrávek rozhovorů a konzistencí při kódování.

5.4 Metoda analýzy dat

Analýza dat v této bakalářské práci probíhala za pomoci metody zakotvené teorie. Za jejím vytvořením stojí sociologové Strauss a Corbinová (1999, s. 14), kteří ji popisují následovně: „*Zakotvená teorie je teorie induktivně odvozená ze zkoumání jevu, který reprezentuje. To znamená, že je odhalena, vytvořena a prozatímně ověřena systematickým shromažďováním údajů o zkoumaném jevu a analýzou těchto údajů.*“ Data se opakovaně zpracovávají s cílem identifikovat ústřední kategorii zkoumaného jevu. Zakotvená teorie má tři druhy kódování: *otevřené, axiální a selektivní.* (Hendl, 2005 s. 247) Přičemž Šafaříková a Dušková (2015) uvádějí, že není vždy nutné projít všemi třemi skupinami.

Data z tohoto výzkumu byla analyzována primárně pomocí metody otevřeného kódování. Prvotní rozbor textu si kladl za cíl označit a kategorizovat pojmy pomocí důkladné studie získaných dat. (Strauss, Corbinová, 1999) Kódování probíhalo slovo po slovu. Pojmy, které spolu souvisely, byly sdružovány do kategorií. Během kódování byl vytvořen seznam kódů, který sloužil pro snadnější orientaci a zařazení do jednotlivých kategorií. Pro identifikaci dat, odlišných typů a opakujících se vzorců byla použita technika „vyložení karet“, kterou Švaříček a Šedřová (2007, s. 226) vysvětlují: „*výzkumník vezme kategorizovaný seznam kódů, kategorie vzniklé skrze otevřené kódování uspořádá do nějakého obrazce či linky a na základě tohoto uspořádání sestaví text tak, že je vlastně převyprávěním obsahu jednotlivých kategorií.*“ Přičemž v této analýze byly vybrány pouze kategorie adekvátní stanoveným výzkumným otázkám práce.

5.5 Vyhodnocení výzkumu

Podkapitola Vyhodnocení výzkumu popisuje a shrnuje výsledky výzkumu provedeného v rámci bakalářské práce Motivace rodičů pro umístění dítěte do lesní mateřské školy. Rekapituluje výzkumné otázky, odpovědi rodičů zobecňuje do kategorií, které dokládají jejich citace.

HVO: Které skutečnosti ovlivňují motivaci rodičů a jsou klíčové pro umístění dítěte do lesní mateřské školy? Jak s odstupem reflektují své rozhodnutí a vyhodnocují získané zkušenosti?

Již proces stanovení hypotézy o motivaci rodičů naznačil, že paleta faktorů, které rodiče zvažují, a skutečností, které je ovlivňují při výběru předškolního zařízení, bude pestrá, ale předvídatelná. Samotný výzkum to potvrdil, odpovědi respondentů bylo možné zařadit do následujících kategorií: **pobyt venku; přístup pedagoga; malý počet dětí; volná hra; zdraví dítěte; podobné smýšlení rodičů; neočkované dítě a špatná zkušenost s MŠ.**

Žádný z respondentů nevedl pouze jednu skutečnost jako primární, vždy se jednalo o kombinaci několika proměnných. Všichni účastníci výzkumu však zmínili kategorii pobyt venku. Do této kategorie byla při analýze zařazena slova a spojení, jako jsou: spojení s přírodou, venku v lese, mnoho času venku, vztah k přírodě, pohyb v přírodě a další. Lze konstatovat, že jde o nejdůležitější faktor, proč rodiče umísťují děti do LMŠ. Respondent CH na otázku odpověděl: „*Hlavně pobyt v přírodě, kde tráví většinu času.*“ Respondent F uvedl: „*Jsou hodně venku, nevadí jim škaredé, deštivé počasí. V přírodě jsou celý rok, vnímají, jak se příroda mění.*“

Klíčovým faktorem, který také zásadně ovlivňuje motivaci rodičů k umístění dítěte do LMŠ, je přístup průvodce. Ten v rozhovorech vyzdvihlo osm respondentů. Ocenili individuální přístup, napojení na dítě a celkovou empatii. Respondenta C oslovil „*individuální přístup průvodců k dětem, mají vztah založen na partnerství, jsou laskaví a empatičtí.*“ Respondent D mimo jiné uvedl: „*různorodý průvodcovský tým je základem dobré lesní školky.*“ Rodiče kladně hodnotili také kvalitu komunikace mezi průvodci a dětmi i mezi průvodci a rodiči. Ti se pravidelně a rádi dotazují na chování svých dětí a jejich rozvoj.

Dalším prvkem, který zmínilo sedm z deseti dotazovaných respondentů, byla výhoda malého kolektivu dětí. Respondent CH poznamenal: „*Oproti běžné školce je tam méně dětí, takže děti nejsou anonymní, neztratí se v davu.*“ Podle respondenta C „*počet dětí hraje velkou roli, v LMŠ je jich méně, přístup k nim je tedy daleko individuálnější.*“

Část respondentů se shodla také na důležitosti volné hry, kterou dětem nabízí prostředí lesa. Respondent D zmínil, že „*volná hra v lese je geniální*“. Podobně respondent I: „*děti využívají přírodu ke hře, hledají si přírodní hračky, umí se v přírodě lépe zabavit.*“

Pro respondenta G byl jedním z hlavních argumentů „*zdravý vzduch*“. O motivaci prospět zdraví dítěte hovořili i další čtyři účastníci výzkumu. Vlivem pobytu v přírodě na zdraví dítěte se zabývá SVO4, již z analýzy odpovědí na HVO lze ale vyvozovat, že rodiče umísťují své děti do LMŠ za účelem zlepšení jejich zdravotního stavu a získání lepší imunity.

Na opačném pólu motivace skončily termíny jako neočkované dítě, špatná zkušenost s MŠ a podobné smýšlení rodičů. Pro rodiče, kteří odmítají očkování dětí, je LK v podstatě jedinou možností. Takovou zkušenost popsal respondent B: „*hlavní motivací pro nás byla určitě nedoočkovaná dcera, proto byl lesní klub jedinou možností. Jinou motivaci jsme neměli, protože i v naší obecní školce jsou děti hodně venku, nečekali jsme velký rozdíl.* Špatnou zkušenost s MŠ, která ovlivnila výběr vzdělávacího zařízení, zmínil respondent D: „*Prvotní motivace byla, že nechci umístit své dítě do kamenné školky, se kterou jsem měla špatnou zkušenost.*“ Poslední kategorii – podobné smýšlení rodičů – uvedl v odpovědi respondent CH: „*velká motivace byla ta, že znám v klubu rodiče, kteří tam mají umístěny své děti.*“

Z dalších odpovědí na HVO:

Respondent A: „**Pobyt venku, přátelské prostředí a osobní přístup průvodců k dětem.**“

Respondent I: „**Moje motivace byla určitě pobyt venku, lepší zdraví, užší kontakt mezi vyučujícím a dítětem i rodičem. Děti využívají přírodu ke hře, hledají si přírodní hračky, umí se v přírodě lépe zabavit. Vzdělání je zaměřeno na okolí školky, prvotní věci, jako řemesla, ruční práce. Nepoužíváme techniku, nepouštíme televizi ani videa.**“

Rekapitulace nejdůležitějších faktorů ovlivňujících motivaci rodičů pro umístění dítěte do LMŠ:

- Z pohledu účastníků výzkumu je nejdůležitější pobyt dítěte venku.
- Klíčová je osobnost průvodce. Rodiče chtějí pro své dítě individuální, laskavý přístup, vyžadují dobrou komunikaci v liniích pedagog - dítě i pedagog - rodič.
- Důležitou roli hraje i malý počet dětí ve skupině.
- Rodiče hodnotí také volnou hru v lese jako důležitý prvek.
- Zlepšení zdravotního stavu dítěte.

SVO1: Co a kdy rodiče přivedlo k myšlence a následně ovlivnilo jejich rozhodnutí umístit dítě do LMŠ a jaká byla jejich očekávání?

Načasování i důvody prvotních úvah o LMŠ jako formě vzdělávání byly u rodičů rozličné a jedinečné jako každý z nich. Bylo je však možné zobecnit do kategorií: **bydliště v blízkosti LMŠ/LK; uvažování před narozením; uvažování po narození; neočkované dítě; nespokojenost rodiče z předchozí MŠ; postupné vyvinutí ze situace.**

Nejčastěji se respondenti shodli na tom, že o LMŠ začali uvažovat po narození potomka. Každý však v jiném věku dítěte. Zatímco respondent C uvedl, že nad lesním vzděláváním začal uvažovat, „*když se narodil nejmladší syn*“, respondent G začal „*zvažovat lesní klub, když byly synovi dva roky.*“ Ještě před narozením dítěte začal o lesním klubu uvažovat respondent A, na myšlenku ho přivedlo místo jeho bydliště: „*Lesní klub je kousek od nás, zajímala mě podstata lesního vzdělávání.*“

Pro respondenta B bylo rozhodující odmítání očkování: „*Dříve, než jsme měli dceru do školky umístit, jsme věděli, že ji nechceme nechat očkovat, proto byl lesní klub jedinou variantou. Výhodou také bylo, že se nachází v blízkosti našeho bydliště.*“

Zatímco výše uvedené kategorie se v odpovědích opakovaly, další dvě uvedl vždy jen jeden účastník výzkumu. Respondent D začal uvažovat o umístění dítěte do LMŠ kvůli nespokojenosti se státní MŠ. Jak přiblížil, nebyl spokojen „*s přístupem pedagogů a vedení školky. Děti nemohly dělat přirozené věci, chodit ven, sbírat klacky, když ven šly, musely se držet za ruce,*

což mi vadilo, proto jsem začala hledat alternativu a vykoukla na mě lesní školka. Nadchlo mě to, začala jsem hledat dostupné lesní školky v okolí, ale byly hrozně daleko. Tak jsem si ji založila já.“ Respondent CH konkrétní podnět nespecifikoval, umístění dítěte do LMŠ bylo souhrou okolností, vyplynulo ze situace: „*Popravdě u nás se to tak vyvinulo ze situace, my jsme si ho (LK) s kamarádkami založily. Primárně jsem netoužila po tom dát své dítě do lesní školky.*“

Z dalších odpovědí na SVO1 na prvotní úvahy o LMŠ:

Respondent E: „*Úplně poprvé po narození dcery, když jsme přemýšleli, jakým směrem ji chceme vést, a taky jsme se rozhodli ji plně neočkovat.*“

Respondent I: „*O lesním klubu jsem začala uvažovat, když byly dceři dva roky, tedy rok před nástupem.*“

Rekapitulace prvotních úvah rodičů o LMŠ:

- Většina respondentů začala o LMŠ uvažovat až po narození dítěte, avšak v různém věku.
- Úvahy ovlivnila také dostupnost předškolního zařízení v místě bydliště.
- Pro LK se rozhodují také rodiče, kteří odmítají očkovat své děti.

Druhá podotázka SVO1 se věnuje očekávání rodičů od umístění dítěte do LMŠ. Z odpovědí bylo formulováno pět nejčastěji zmiňovaných kategorií: **rozvoj dítěte; pobyt venku; spokojené dítě; zdravé dítě.**

Jako hlavní očekávání rodiče nejčastěji zmiňovali častý pobyt dětí venku spojený s přirozeným získáváním respektu k přírodě. K tomuto závěru dospělo sedm účastníků výzkumu. Jedním z nich byl respondent D: „*...očekávala jsem, že bude tvořivý, vnímavý k sobě i okolí, především k přírodě.*“ Ve své odpovědi dále zmiňuje: „*...také jsem očekávala, že bude spokojený, vyběhaný, bude se mu dobře spát a zlepší se mu zdraví.*“

Spokojené dítě bylo společně s jeho rozvojem druhou nejfrekventovanější kategorií. Rozvoj dítěte, „*především motorika je u syna dost vyvinutá,*“ uvedl respondent G.

Zdravé dítě, jako další z očekávaných přínosů LMŠ, uvedl respondent I: „*...očekávala jsem zlepšení na rovině zdraví, že bude méně nemocný.*“

Z dalších odpovědí respondentů:

Respondent C, „*Doufala jsem, že se mu tam bude líbit, že bude trávit čas venku na čerstvém vzduchu.*“

Respondent H: „*Nedokážu říct, zda jsme tam šli s nějakým očekáváním, spíše jsem mu chtěla nechat rozvoj, aby mohl růst, jak potřebuje, a trávil hodně času v přírodě.*“

Respondent E: „*Očekávala jsem ten častý pobyt venku, spokojenou dceru, že tam bude chodit ráda a s radostí.*“

Respondent A: „*Přála a očekávala jsem spokojené dítě, aby tam chodilo rádo.*“

Rekapitulace očekávání rodičů od umístění dítěte do LMS:

- Nejčastěji rodiče očekávali pobyt dítěte venku v přírodě.
- Účastníci výzkumu si slibovali, že jejich dítě tam bude spokojené a bude do školky chodit rádo.
- V rodičích vyvolávala očekávání lepšího, přirozeného rozvoje dítěte, a to nejen pohybového.
- V neposlední řadě rodiče očekávali zlepšení zdraví a imunity svých potomků.

SVO2: Jaký zkoumané rodiny preferují životní styl a styl výchovy dítěte?

Životní styl i styl výchovy preferovaný mezi účastníky výzkumu se liší, má však styčné body. V otázce životního stylu nebyl žádný z respondentů jednoznačně profilovaný, zpravidla kombinovali více směrů. Z odpovědí byly opět na základě frekvence opakování vytvořeny kategorie: **tíhnutí k přírodě; zdravé stravování; aktivní rodiny; vliv přátel a víry.** Pro sběr dat na otázku životního stylu rodiny byly v rozhovorech používány otázky jako: „Jaký životní styl zastáváte?“, „Dokážete popsat svůj životní styl?“, „Jaký životní styl v rodině máte?“

Styl života rodin s dětmi, které navštěvují LMS, má podobné rysy. Nejčastěji rodiče uváděli tíhnutí k přírodě a zdravé stravování. Tyto dva body se objevovaly v odpovědích nejčastěji. Do kategorie tíhnutí k přírodě byly zařazeny pojmy, které označují kontakt s přírodou, procházky a celkový svobodný přístup. Jak uvedl respondent B „*rádi trávíme čas venku*“ nebo účastník E „*My jsme takoví lesní tvorové, jsme hodně venku, hodně cestujeme.*“ Lze usuzovat, že rodiny mají kladný vztah k přírodě, tráví čas venku v kontaktu s přírodou.

Zdravé stravování pro rodiny představuje omezení sladkostí, zařazování zeleniny, potravinová soběstačnost... „*Snažíme se jíst zdravě, snažíme se děti nepřecpávat sladkým,*“ uvedl respondent CH. Další myšlenku formuloval respondent C: „*Doma se stravujeme jinak, má to velice dobrý základ, všechno je postavené na zdravé, převážně naší zelenině.*“

Pohyb, sport a aktivní vyžití patří k dalším rysům zkoumaných rodin. Plyne to například z odpovědi respondenta CH: „*Myslím si, že hodně rádi jsme v přírodě, chodíme na výlety, manžel se starším synem jednou za rok chodí na jednu nebo dvě noci na puťák.*“ Jako další aktivity respondenti uváděli cyklovýlety, pěší túry i další druhy sportů.

Respondent D prošel v otázce životního stylu opačným procesem. Neovlivnil výběr předškolního zařízení, ale naopak to ovlivnilo jeho životní styl: „*Já si myslím, že spíš ta školka*

ovlivnila můj životní styl. Dřív jsem žila samotářským životem, teď se obklopuji takovými lidmi, kteří mě hodně ovlivňují a jsou mi sympatičtí.“

Další faktor životního stylu do výzkumu vnesl respondent CH, a sice víru „Jsme křesťané, i to samozřejmě ovlivňuje náš životní styl.“

Z dalších odpovědí na SVO2:

Respondent A: „Jsme venkovní rodina, jezdíme hodně na **výlety**, trávíme mnoho času **venku**, lezeme po skalách.“

Respondent F: „My jsme takoví **lesní tvorové**, jsme **hodně venku**, **hodně cestujeme**, **hodně sportujeme**, bylo to tak vždycky s jedním i druhým dítětem, vždycky přibereme dalšího člena a pokračujeme v tom, co nás baví.“

Respondent H: „Velice **svobodný**. Jsme takoví **přírodnější**, ale nebráníme se tomu, že ten svět nějak vypadá a nedáváme si klapky přes oči, bereme to tak, jak to je.“

Respondent G: „Žijeme na vesnici, máme domek se zahradou, řekla bych životní styl **blíže k přírodě**.“

Rekapitulace nejčastěji zmiňovaných pojmů v souvislosti s otázkou životního stylu:

- Rodiny tíhnou k přírodě, rádi v ní tráví čas a jsou její součástí.
- Preferují zdravé, přírodní stravování, omezují množství cukru.
- Častou aktivitou rodin je cestování a výlety.
- Životní styl je ovlivněn lidmi, se kterými jsou rodiny v kontaktu.

Respondenti dále odpovídali na otázky: „Jaký je styl výchovy ve vaší rodině?“ „Jaký styl výchovy je vám nejbližší a aplikujete jej?“ Cílem bylo vyvodit preferované výchovné styly a nalézt případné podobnosti ve zkoumaných rodinách.

Byly vytvořeny kategorie: **alternativní styl, kombinace stylů, styl ovlivněn výchovou rodičů**. Již při samotném sběru dat vystupovaly z odpovědí podobné rysy stylu výchovy, respektive šlo o kombinaci výchovných principů různých alternativních stylů. Rodiče nejčastěji zmiňovali přístupy respektuj a buď respektován a výchova nevíchovou.

Respondent F preferoval výchovu nevíchovou, ale zároveň připustil „není to úplně sto procent.“ Respondent C uvedl širší spektrum alternativních směrů: „Je to hodně odvozené od výchovy nevíchovou, taky nás hodně oslovilo respektuj a buď respektován, taky principy Naomi Aldort..., je to směsice.“ Tento respondent aplikoval odlišný styl výchovy na mladších dětech než na starším synovi: „Na nejstarším synovi jsme aplikovali způsoby, které používá většina rodičů a používali je i naši rodiče ... byl to první přístup, ze kterého jsem vycházela, který jsem znala.“

Zjistila jsem, že to není moje cesta, je to nefunkční, míjí se to účinkem. Syn vnímá rozdíl výchovy jeho a jeho mladších bratrů, omluvili jsme se mu. Já jsem to neznala, v tu chvíli jsem myslela, že to dělám dobře.“ V tomto případě byl tedy respondent ovlivněn výchovou svých rodičů. O stejném hovoří i respondent D: *„Nevím, zda nějaký styl funguje, ale snažím se aplikovat přístup vzájemné dohody s dětmi na určitých věcech, ale úplně upřímně musím říct, že mě ovlivňuje styl výchovy mého dětství, kopíruji neblahé praktiky mé maminky, zejména ve vypjatých situacích.“*

Důležitým prvkem ve výchově je i nastavení hranic. Ačkoli rodiny dětí navštěvujících LMŠ aplikují spíše liberální výchovu, mají nastavené pevné hranice. Zmiňuje je například respondent CH: *„Snažíme se nastavit jasné hranice, s dětmi hodně mluví, snažíme se budovat vzájemnou důvěru.“*

Z dalších odpovědí na SVO2:

Respondent A: *„Snažíme se o **respektující přístup** k dítěti, ale zároveň o **autoritu dospělého**. Jsme přísnější, ale zároveň milující.“*

Respondent E: *„Snažíme se o **respektující prostředí**, ne vždy se daří. Učíme se za pochodu, **vzájemný respekt**. Zároveň mají **hranice**.“*

Respondent G: *„Do žádného bych se nezařadila, **kombinujeme volnou výchovu a nevyčovu**. Snažíme se **uchovat autoritu**, ale jsme ochotni se dohodnout.“*

Rekapitulace odpovědí na otázku stylu výchovy:

- Výchovné styly preferované v rodinách dětí umístěných v LMŠ jsou spíše alternativní (výchova nevyčovou, respektuj a buď respektován).
- Pro rodiče je důležité zachování autority dospělého a nastavení hranic.
- Výchova dětí je často ovlivněna životní zkušeností rodičů, tedy stylem, jak je vychovávali jejich rodiče, ačkoli si připouštějí negativa těchto způsobů.

SVO3: Bylo pro rodiče při výběru LMŠ důležité formální vzdělání pedagoga?

Pro zkoumané rodiny je pro volbu předškolního zařízení důležitá také osobnost pedagoga (průvodce) a jeho schopnosti. Rodiče oceňují jejich individuální přístup i vztah k přírodě. Ale co formální vzdělání pedagogických pracovníků? To bylo podstatou SVO3.

Pro zodpovězení této specifické otázky byly vytvořeny tři kategorie: **kurzy; chování pedagoga; vzdělání**.

V úvodu je vhodné akcentovat odpověď respondenta I, jenž je sám pedagogem v LMŠ a má vysokoškolský titul: *„Vidím, že vzdělání je důležité. Když jsme měli rozhovor s uchazeči na*

pozici pedagoga, bylo obrovsky znát, zda měl, nebo neměl vzdělání.“ Respondent I jako jediný z dotazovaných považuje vysokoškolské vzdělání za důležité.

Ostatní dotazovaní se shodují na opaku. VŠ vzdělání pro ně není důležité. Respondent F uvedl: *„Máme dvě nově vystudované průvodkyně, ale vzdělání pro mě není důležité. Důležitý je člověk jako takový, jeho zkušenost a vztah k dětem, ne nějaký titul.*“ Ani další respondenti netrvají na VŠ vzdělání, rozvoj pedagogů (průvodců) je pro ně však důležitý. V tomto smyslu se vyjádřil respondent G: *„Netrvám na pedagogickém vzdělání, je důležité na sobě pracovat a vzdělávat se. ALMŠ vzdělání umožňuje, organizuje workshopy a kurzy pro průvodce.*“ Rodiče oceňují snahu průvodců doplnit si vzdělání prostřednictvím kurzů, které poskytuje ALMŠ.

Na osobnosti pedagoga rodiče oceňují a vyžadují otevřenost, komunikaci, propojení, individualitu, zapálenost a schopnost reagovat v krizové situaci. Respondent A od průvodce očekává: *„Pedagog by měl mít rád práci s dětmi, bytí venku i přes nečas, měl by být ochoten se učit, být dětem autentický, přirozený, ukázat dětem svoji osobnost.*“

Z dalších odpovědí na SVO3:

Respondent B: *„Pro mě je důležité, jak jsou děti vedeny a chování průvodců, vzdělání nevyžadují.*“

Respondent C: *„Já pedagogické vzdělání nemám, kromě seminářů, které nabízela asociace nebo jiný subjekt. Není to pro mě důležité, důležité je propojení s dětmi.*“

Respondent D: *„Vzdělání důležité není, já sama jsem ho neměla, když jsem klub založila. Důležité je, jakým způsobem s dětmi průvodci pracují a komunikují, to je zásadní.*“

Rekapitulace odpovědí na otázku vzdělání pedagoga:

- Rodiče nevyžadují odborné středoškolské ani vysokoškolské vzdělání.
- Klíčové je chování průvodce, jeho přístup k dětem, individualita, propojení.
- Kurzy a průběžné vzdělávání průvodců je rodiči kladně vnímáno a podporováno.

SVO4: Napomáhají specifika LMŠ, především pobyt venku, ke zlepšení imunity, motoriky a celkové fyzické zdatnosti dítěte?

Cílem této otázky bylo ze zkušeností rodičů vyvodit, zda LMŠ má pozitivní vliv na imunitu dítěte, respektive na jeho vývoj. Pro přehlednost byla otázka rozčleněna na dvě podotázky týkající se nejprve imunity, posléze rozvoje.

Pro získání potřebných odpovědí v otázce imunity byly vytvořeny tři kategorie: **zlepšení imunity; pobyt venku přispívá k imunitě; nedokážu posoudit zlepšení imunity.**

Zlepšení obranyschopnosti organismu dítěte pozorovalo šest respondentů. Respondent A uvedl: „*Určitě se imunita zlepšila. Dříve nebýval zvláště nemocný, léčili jsme ho homeopaticky, což ho také povzbudilo. Víím, že v prvních měsících nástupu býval nemocný, ale poté se to zlepšilo a další měsíce nemocný nebyl.*“ Je zřejmé, že první měsíce specifického režimu LMS jsou pro děti z hlediska jejich nemocnosti náročné. Ve své odpovědi to zmínil například účastník H: „*...určitě je lepší, první rok promarodil, ale teď už je víceméně úplně zdravý.*“ Respondent E pro ilustraci srovnává zkušenosti z waldorfské školky s LK: „*...kde nebyly moc venku, byla dost nemocná. Teď v lesním klubu nemarodí vůbec, její imunita se zlepšila.*“ Respondent G k první podotázce přispěl i dalším argumentem: „*...nám se poslední dva roky nemoc docela vyhýbá. Myslím, že velkou roli hraje, když má dítě možnost být venku, přenos bacilů tam není tak velký jako v uzavřené místnosti.*“

Další účastníci výzkumu nedokázali vliv LMS na zdraví dítěte posoudit z více důvodů. Respondent F kvůli souhře více okolností. „*Nedokážu posoudit, zda se zdravotní stav synovi zlepšil po zjištění celiakie a nastolení diety, nebo lesní školkou,*“ uvedl. Účastník C hodnotí jako hlavní pilíř imunity stravu, nicméně pobyt venku je pro něj také stěžejní: „*...přírodní stravování je nenahraditelným pilířem v naší imunitě, velkou roli hraje i druhý pilíř, který zahrnuje trávení času venku.*“ Zlepšení imunity nedokázal jednoznačně posoudit ani respondent CH, který uvedl: „*...on měl imunitu vždy docela dobrou, netrpěl na velkou nemocnost. Před nástupem do lesního klubu jsme trávili hodně času venku, proto to není velký rozdíl.*“

Z dalších odpovědí na SVO4 – podotázka zlepšení imunity:

Respondent I: „*Myslím si že ano. Byť máme i období, kdy je nemocná, ale obecně je imunita lepší.*“

Respondent B: „*Ano, obecně naše dcera má dobrou imunitu. Nikdy neleží týden v teplotách. Je zdravá.*“

Respondent D: „*Úplně nevím, do dvou let ničím netrpěl, takže vlastně nevím.*“

Rekapitulace odpovědí na otázku zlepšení imunity vlivem LMS:

- Pobyt venku zlepšuje imunitu dítěte.
- Pobyt venku přispívá ke zdraví dítěte.
- Zlepšení imunity nelze zobecnit u všech dětí.

Druhá část této specifické výzkumné otázky zjišťuje, jak rodiče vnímají rozvoj vývojových schopností a dovedností dítěte v LMS. Nejčastěji byly v odpovědích zmiňovány kategorie: **motorika; fyzická zdatnost; řeč; seberegulace; samostatnost.**

Nejčastěji rodiče uváděli změny spojené s fyzickou zdatností. „*Obrovsky se zlepšila zdatnost a ochota se vůbec hýbat,*“ konstatoval respondent A. Jeho zkušenost potvrdil účastník E: „*...pohybově mi přijde zdatnější.*“ A také respondent F: „*...oni nemají problém běžet dlouho, všude lézt. Když pohyb nemají, chybí jim. Určitě jsou děti z lesních školek zdatnější.*“

Další jmenovanou kategorií byla motorika. Figuruje v odpovědích respondentů I a E, který říká: „*Díky možnosti volného pohybu mají i perfektně vyvinutou hrubou a jemnou motoriku. Hrají si s přírodninami, jsou vyběhaní, vysportovaní, šlachovití, mají sílu, v motorice se zlepšila, nádherně vyřezává nožikem ze dřeva.*“

Stranou nezůstaly ani schopnosti, jako jsou řeč a obecně komunikace. Respondent G u syna sledoval jednoznačný vývoj: „*Syn je extrovertní typ a společenské dítě, ale ve školce dostal schopnost domluvit se s dospělými, obhájí si své názory.*“ Respondent D navíc mluvil o rozvoji slovní zásoby: „*...rozvoj řeči byl značný, především začal používat slova prvostupňového školáka.*“

Další kategorii, již je samostatnost dítěte, do odpovědí vnesl účastník G. „*...samostatnost se zlepšila, začal se sám oblékat a organizovat si své věci.*“

O schopnosti seberegulace se rozpovídal respondent C: „*...vnímají své tělo. Jsou schopni lépe vyhodnotit své schopnosti. Emočně lépe vnímají své potřeby i potřeby ostatních.*“ Dalším dovětkem potvrdil výše uvedenou zkušenost rodičů s rozvojem fyzické zdatnosti a motoriky: „*Kluci jsou mnohem šikovnější, zručnější motoricky i fyzicky.*“

Z dalších odpovědí na SVO4 – podotázka rozvoj vývojových schopností a dovedností dítěte v LMŠ:

Respondent B: „*Zlepšila se v motorice, celkově víc běhá a leze po stromech. Dovednosti získává každým dnem.*“

Respondent H: „*Určitě byl schopný, zdatný, vydrží jít několik kilometrů bez problémů.*“

Respondent CH: „*Po fyzické stránce je zdatnější, dělá blbosti, leze po stromech. Zdokonaluje se i po motorické stránce.*“

Rekapitulace nejčastěji pozorovaných vývojových změn dětí v LMŠ:

- Lepší fyzická zdatnost.
- Hrubá i jemná motorika se rychle rozvíjí díky kontaktu s přírodními materiály.
- Dětem se rozšiřuje slovní zásoba, jsou komunikativnější.
- Rodiče si u svých dětí všímají samostatnosti a schopnosti seberegulace.

SVO5: Jak z nabytých zkušeností rodiče vyhodnocují negativa LMŠ?

Pobyt venku, blahodárný vliv na imunitu, vstřícný pedagog... Je LMŠ pouze „zalitá sluncem“, nebo na ní účastníci výzkumu nacházejí také negativa? Na to hledá odpovědi pátá specifická výzkumná otázka. Ze zkušeností rodičů prostřednictvím jejich odpovědí vyplynuly následující kategorie: **počasí; finanční náročnost; špatná dostupnost; vegetariánská strava; obhajoba před okolím; právní ukotvení; žádné negativní stránky.**

Žádná negativa, ale i několik stinných stránek naráz, takové bylo rozpětí odpovědí zkoumaných rodin. Bez připomínek na adresu LMŠ byl v provedeném výzkumu pouze respondent E. Respondenta F trápí jediná, finance: „*Vrtá nám hlavou, proč je to tak drahé. Nevidíme, že by se peníze, které platíme, někde odrážely. To je jediná věc, co mě k tomu napadá.*“ Finanční náročnost zmínil i respondent A „*počáteční vklad na pořízení vybavení a oblečení pro děti je náročnější*“, a připojil ještě jeden problém: „*velmi špatné počasí, ne všechny děti to nesou dobře. Začátek je těžký i pro rodiče, protože tápou v oblékání dětí a nakupování vhodného oblečení.*“

Vlivem odlišného životního stylu a stravovacích návyků se různí pohledy rodičů na vegetariánskou stravu, jež se v odpovědích vyskytla. Zatímco pro respondenta B byla zklamáním: „*vegetariánské stravování dceři nechutná. Bylo to pro nás velké zklamání,*“, účastník F to vidí opačně: „*vegetariánská strava byla plusovým bodem, proč jsme školku zvolili.*“

Na dalším stupni pomyslného žebříčku negativ LMŠ stojí špatná dostupnost předškolního zařízení. Respondent I je přesvědčený, že síť těchto škol je stále příliš řídká. Souhlasí s ním jeho kolega C: „*LMŠ je stále málo, jsou špatně dostupné, sice to nebyl můj případ, ale obecně je dostupnost menší.*“

Rodiče D a G jako problematické spatřují nedostatečné právní ukotvení lesního klubu v české legislativě. Problém obsáhleji formuloval respondent G: „*...bohužel legislativa příliš nenahrává lesním klubům, protože ministerstvo neuznává lesní klub jako pedagogické zařízení. Myslím, že je to chybné, protože lesní kluby se nijak neliší po legislativní stránce od lesních školek. Kvůli legislativě jsou kluby v pozadí, nemůžou získávat dotace, nemluvě o korona situaci. Vyhláška, která byla vytvořena, uzavírá lesní kluby a nedovoluje jim provádět činnost.*“ Respondent D se vyjádřil podobně, a navíc za stinnou stránku považuje zkušenost, kdy musí LMŠ „*obhajovat před okolím*“.

Jako ambivalentní lze nazvat vztah k LMŠ, jak jej popsal respondent CH: „*V něčem stinná, v něčem pozitivní stránka je, že člověk věnuje klubu mnoho času a energie. Především v začátcích, dělají se brigády na vybudování zázemí. Také se snažíme dělat akce, na kterých se*

rodiče podílí. Chceme se s rodiči potkávat a poznávat se, takže je to pro mě pozitivní i negativní stránka, ale s tím si to člověk vybral.“

Rekapitulace stinných stránek LMŠ:

- LMŠ a LK jsou finančně náročnější.
- Problematicky je vnímáno špatné počasí, ve kterém děti tráví čas venku, především s ohledem na výběr a nakupování vhodného oblečení.
- Dostupnost je stále nízká.
- Neukotvení lesního klubu v legislativě ČR.
- Vegetariánská strava v LK.

5.6 Diskuse

Pro účely bakalářské práce bylo zformulováno osm hypotéz, které byly prostřednictvím výsledků výzkumu potvrzeny, či vyvráceny.

První stanovená hypotéza zní: Hlavní motivací rodičů k umístění dítěte do LMŠ je jeho pobyt venku za jakéhokoliv počasí. Výsledky výzkumu potvrzují, že tvrzení je správné. Ovšem podnětů, jež rodiče k umístění dítěte do LMŠ motivují, je více. Mezi další faktory patří osobnost pedagoga, malý počet dětí ve skupině, volná hra a v neposlední řadě zlepšení zdravotního stavu dítěte. Výsledky výzkumu provedeného v rámci této bakalářské práce se částečně shodují s výzkumem Motyčkové (2016, s. 52), která se také věnovala tomuto tématu.

Uvádí, že pro rodiče je *„nejdůležitější na lesní mateřské škole:*

1) les, příroda, volný pohyb

2) osobnost pedagoga, jeho vztah k dítěti, jeho činnosti

3) přístup pedagoga – individuální, respektující

Zbylé motivy jsou zapojení rodičů do dění, možnost podílet se na chodu školky; absence hraček; nevyžadované očkování.“

Jako druhá byla vyslovena hypotéza: Rodiče nad umístěním dítěte do LMŠ začínají uvažovat na základě zkušeností rodičů ze svého okolí. Ukázalo se, že zkušenosti okolí nebo přátel rodičů nehrají tak důležitou roli, jak bylo předpokládáno. Z výsledků výzkumu vyplývá, že rodiče začínají o LMŠ nejčastěji uvažovat, když jejich potomek dosáhne věku, kdy začínají přemýšlet o tom, která varianta předškolního vzdělávání bude pro jejich dítě nejvhodnější.

Třetí hypotéza byla formulována následovně: Převažující očekávání rodičů jsou: respektující přístup pedagoga, pravidelný pobyt v přírodě, menší skupina dětí ve vzdělávacím zařízení. Z provedeného výzkumu vyplynulo, že největší očekávání rodičů se vztahovalo k pobytu dětí v přírodě. Přístup pedagoga a menší skupinu dětí respondenti řadili spíše do faktorů ovlivňujících

jejich motivaci pro umístění dítěte do LMŠ. Hypotéza převažujících očekávání nebyla naplněna ve všech třech bodech.

Rodiče dětí umístěných v LMŠ preferují zdravý životní styl, tak zní čtvrtá predikce. Institut klinické a experimentální medicíny (ikem.cz, 2021) formuluje zásady zdravého životního stylu jako: dostatek spánku, změna stravovacích návyků, zařazení zdravé výživy, dostatek pohybové aktivity. Odpovědi respondentů jsou sice formálně mírně odlišné, významově s těmito zásadami však korespondují. Účastníci výzkumu zmiňovali trávení času v přírodě; zdravé a přírodní stravování a aktivity s rodinou. Tato hypotéza je tedy platná. O tom, že rodiče, kteří se rozhodnou pro LMŠ, důsledněji vyznávají odlišný životní styl od většinové populace, mluví Michek a Nováková (2014) v práci „*Advantages and Disadvantages of Forest Kindergarten in Czech Republic*“. Uvádějí, že rodiče umisťují své dítě do LMŠ také z důvodu jejich odlišného životního stylu a pozitivního vztahu k alternativnímu vzdělávání, které považují za lepší než vzdělávání poskytované běžnými MŠ. V práci Michka a Novákové (2014) sice není explicitně uvedeno, jaký životní styl mají na mysli, ale výzkum provedený v rámci této bakalářské práce naznačuje, že se jedná právě o zdravý životní styl.

Pátá hypotéza zní: Styl výchovy rodičů k dítěti je založen na respektu. Široké odpovědi respondentů hypotézu „usvědčily“ z velkého zjednodušení. Z provedeného výzkumu lze vyvodit, že rodiče dětí umístěných v LMŠ se snaží aplikovat spíše alternativní styl výchovy, jedním z jeho klíčových faktorů je právě respekt. Zároveň však respondenti mluví o zachování autority dospělého nebo nutnosti nastavení hranic. Zajímavým okamžikem výzkumu bylo, že někteří z nich přiznávají, že podvědomě opakují styl výchovy svých rodičů, s nímž však v podstatě nesouhlasí. Od většinové populace je pravděpodobně odlišuje, že si toto uvědomují a vědomě na svém stylu výchovy pracují. Hypotéza tedy byla potvrzena pouze z části.

Šestá hypotéza se týká tvrzení, že formální vzdělání pedagogů LMŠ nebude u rodičů na prvním místě a že rozhodující bude především jejich přístup k dětem. Tato hypotéza byla naplněna. Prostřednictvím výzkumu bylo zjištěno, že rodiče nevyžadují VŠ vzdělávání, ale kladně hodnotí kurzy a další průběžné vzdělávání průvodců. Klíčový faktor je pro ně chování průvodce, jeho přístup k dítěti.

Sedmá hypotéza – Pobyt venku napomáhá ke zlepšení imunity, motoriky a celkové fyzické zdatnosti dítěte – byla respondenty potvrzena. Z odpovědí respondentů ohledně vlivu LMŠ na dětskou imunitu byly vytvořeny tři kategorie: pobyt venku zlepšuje imunitu dítěte; pobyt venku přispívá ke zdraví dítěte; zlepšení imunity vlivem LMŠ nelze zobecnit u všech dětí. V tomto konkrétním případě tedy nelze jednoznačně prokázat, že LMŠ napomáhá ke zlepšení imunity. Ostatní rodiče však hypotézu potvrdili. Jednoznačně rodiče viděli otázku zlepšení motoriky a celkové fyzické zdatnosti dítěte díky umístění do LMŠ. Respondenti popsali změny, kterých si

u svých dětí všímali. Jednalo se právě o lepší fyzickou aktivitu nebo pokroky v rozvoji hrubé a jemné motoriky díky kontaktu s přírodními materiály.

Krischová (2020, s. 80) provedla výzkum v rámci své diplomové práce na téma „*Základní pohybové dovednosti dětí v běžných MŠ a dětí v lesních MŠ*“. Z výsledků výzkumu, kterého se zúčastnilo 66 dětí ve věku 4 až 6 let, „*vyplývá, že stupeň základních pohybových dovedností je vyšší v běžných mateřských školách. Výrazně lepší výkony podaly děti z lesních mateřských škol pouze v některých rovnovážných schopnostech ... a v hodů pravou rukou.*“ V tomto kontextu tedy není v této bakalářské práci možné zobecnění, že děti z LMŠ mají lepší motorické a pohybové dovednosti. Pro získání relevantnějších výsledků by bylo nutné porovnat minimálně schopnosti dětí respondentů zařazených do výzkumu s dětmi z běžných MŠ.

Výzkum, který porovnával motoriku dětí z LMŠ s těmi z běžné mateřské školy, povedly také Dobrodinská a Černá (2019). Výzkum ukázal, že děti z LMŠ mají na velmi dobré úrovni hrubou motoriku a rovnováhu, jemná motorika je stejná v porovnání s běžnou mateřskou školou.

Závěrečná hypotéza zní: Negativní stránkou LMŠ pro rodiče je dostupnost, finanční náročnost a právní úprava LK. Tato hypotéza byla naplněna, respondenti zmiňovali právě tyto negativní stránky. Vyskytly se i další, ač ojedinělé, připomínky, například problematicky vnímané počasí nebo vegetariánská strava, jež se podává v některých LK.

Celkem se potvrdilo pět stanovených hypotéz, což činí 62,5 %, zbylých 37,5 % tvoří hypotézy, které byly vyvráceny nebo naplněny částečně. Některé hypotézy byly předvídatelné již z podstaty LMŠ, především odpovědi o životním stylu a stylu výchovy v rodinách.

Překážkou v tvorbě bakalářské práce a v získávání dat byla aktuální epidemiologická situace. Osobní interakce s respondenty i LMŠ by mohla vést k ještě hlubšímu zkoumání problematiky.

Závěr

Bakalářská práce se zabývá lesními mateřskými školami a okrajově lesními kluby, které představují jednu z podob alternativního předškolního vzdělávání v České republice. Hlavním cílem práce je zjistit, v čem spočívá motivace rodičů pro umístění dítěte do lesní mateřské školy či lesního klubu v České republice. Současně práce zjišťuje, jaký životní styl a typ výchovy tyto rodiny preferují. Co ovlivnilo jejich rozhodnutí, jaká očekávání od umístění zpočátku měli a zda byla naplněna. Vedlejším cílem, který tato práce sleduje, je zjistit, jak významným faktorem při výběru mateřské školy je odborné vzdělání pedagogů. Posuzuje také, zda rodiče vnímají vliv pobytu venku na zdraví a vývoj dítěte a jestli rodiče spatřují nějaké negativní stránky tohoto typu předškolního zařízení.

Splnění všech výzkumných cílů stanovených pro tuto práci bylo dosaženo za pomoci kvalitativní metody výzkumu, přesněji se jednalo o polostrukturované rozhovory a jejich následné přepsání a analyzování pomocí zakotvené teorie. Hypotézy, které byly stanoveny pro účely této bakalářské práce, byly potvrzeny z 62,5 %, zbylá procenta byla potvrzena částečně, nebo naopak vyvrácena.

Nad stanovené cíle navíc vyplynula problematika neukotvení LK v české legislativě, která se jeví jako problematická zejména v kontextu pandemie, kdy LK nesmějí fungovat. Mimo hlavní tematickou osu se nacházely také diskuse s rodiči, kteří se rozhodli založit LMS. Jejich motivace by byla dalším samostatným a zajímavým námětem. Navíc by takový výzkum mohl dodat odvahu dalším rodičům k založení LMS.

LMS je totiž plnohodnotnou variantou předškolního vzdělávání v České republice. A ačkoli je ve 21. století vnímána jako alternativní, už v 17. století Jan Amos Komenský (Krausová, 2014) v Informatoriu školy mateřské rodiče nabádal, aby k dětem přistupovali s úctou a v zájmu jejich zdraví je vedli ke hře, volnému pohybu, pěstování smyslů nebo pozorování okolí.

Seznam literatury

DANIŠ, P. 2016. *Děti venku v přírodě: ohrožený druh?* Praha: Ministerstvo životního prostředí. ISBN 970-80-7212-610-1

DOBRODINSKÁ, M. Černá, L. 2019. *Level of motor skills of preschool children: comparison of forest kindergarten and regular kindergarten.* Journal of Outdoor Activities, 13 (2), 7–18. Dostupné z: <https://outdooractivities.eu/article/level-of-motor-skills-of-preschool-children-comparison-of-forest-kindergarten-and-regular-kindergarten/>

FJØRTOFT, I. 2004. *Children, Youth and Environments.* Vol. 14, No. 2, Collected Papers (2004), pp. 21-44 University of Cincinnati. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/10.7721/chilyoutenvi.14.2.0021.pdf?refreqid=excelsior%3A4f13f1237a9d81b1420a78cdd306465e>

FRIEDRICH, A. SCHUILING, H. 2014. *Inspiration Wald: Untersuchungsergebnisse von Waldwochen in Kindertagesstätten.* Springer VS, Wiesbaden. ISBN 978-3-658-04905-8

HENDL, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace.* Praha: Portál. ISBN 80-7376-040-2

HLAVATÁ, N. 2017. *Lesní mateřská škola z pohledu zakladatelů, pedagogů, rodičů a širší veřejnosti.* Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Bakalářská práce. Dostupná z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/86819/BPTX_2014_2_11280_0_42012_5_0_166612.pdf?sequence=1

JUCOVIČOVÁ, D. ŽÁČKOVÁ, H. 2014. *Je naše dítě zralé na vstup do školy?* Praha: Grada Publishing, a. s. ISBN 978-80-247-4750-7

KOHOUTEK, R. 2008. *Kognitivní vývoj dětí a školní vzdělávání.* Pedagogická orientace, roč. 18, č. 3, s. 3-22. ISBN 1211-4669

KOLEKTIV AUTORŮ, DVOŘÁKOVÁ P. 2020. *Předškolní vzdělávání orientované na dítě: Přístup Step by Step / Začít spolu.* Praha: Step by Step. ISBN 978-80-907802-0-0

KRAJHANZL, J. 2012. *Děti a příroda: Období dětského vývoje z hlediska environmentální výchovy.* In. Máchal, A; Nováčková H; Sobotková, L. (eds.) Úvod do environmentální výchovy a globální rozvojové výchovy: soubor učebních textů. Brno: Lipka, ISBN 9788087604014

KRAJHANZL, J. 2010. *Charakteristika osobního vztahu k přírodě: úvod do teorie pojmosloví.* s. 384, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Disertační práce. Dostupné z <http://hdl.handle.net/20.500.11956/36113>

KRAUSOVÁ, L. 2014. *Pedagogické zásady J. A. Komenského v současném předškolním vzdělávání.* Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Bakalářská diplomová práce. Dostupné z: <https://theses.cz/id/w5wygf/>

KRISCHOVÁ, J. 2020. *Základní pohybové dovednosti dětí v běžných MŠ a dětí v lesních MŠ*. s. 80, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Diplomová práce. Dostupná z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/117824/120358023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

MICHEK, S. NOVÁKOVÁ, Z. MENCLOVÁ, L. 2014. *Advantages and disadvantages of forest kindergarten in Czech Republic*. Faculty of Education University Hradec Králové. Dostupné z: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S1877042815002165?token=5574FB9E86870C274108BC5D3DE58B1475A917C4A793FCAB1BF46142C08FCBDD357EB03DB859377FDFE2EB7499B0E541>

MIŠURCOVÁ, V. 2014. *Počátky předškolních institucí v českých zemích*. Praha: Pedagogický ústav J. A. Komenského ČSA V. Dostupné z: https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/files/2014/12/Pedag_1983_4_05_Pocatyky-predskolnich_465_473.pdf

MOTYČKOVÁ, T. 2016. *Motivace rodičů k umístění dítěte do lesní mateřské školy a naplnění potřeb dítěte*. s. 71, Pedagogická fakulta Masarykovy Univerzity v Brně. Bakalářská práce. Dostupná z: <https://is.muni.cz/th/puom9/BP-Motyckova-425376-pdf.pdf>

OHTSUKA, Y., YABUNAKA, N., a TAKAYAMA, S. 1998. *Shinrin-yoku (forest-air bathing and walking) effectively decreases blood glucose levels in diabetic patients*. International Journal of Biometeorology 41(3), 125-127. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s004840050064>

OPRAVILOVÁ, E. 2016. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada Publishing, ISBN 978-80-247-5107-8

PRŮCHA, J. 2004. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-9771

PRŮCHA, J. (ed.) 2009. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál. ISBN 978807367

PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. 2013. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 9780-80-262-0403-9

STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Nakladatelství Albert, ISBN 808583460X

ŠAFAŘÍKOVÁ, S., DUŠKOVÁ, L. 2015. *Manuál: Kvalitativní metody pro rozvojová studia*. Katedra rozvojových studií. Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

ŠPAŇHELOVÁ, I. 2004. *Dítě v předškolním období*. Praha: Mladá fronta. ISBN: 8020411879

ŠVAŘÍČEK, R. ŠEĐOVÁ, K. (ed.) 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7376-313-0

VÁŇOVÁ, M. 2011. *Alternativní školy*. Praha: Dingir s.r.o. Dostupné z: https://www.dingir.cz/archiv/Dingir411.pdf?fbclid=IwAR18kqK3d77Vjae8bIDi4Q6l2NKs_PryGMwFC3QNLS8VdYsE1PxYrXIQ78k

VOŠAHLÍKOVÁ, T. KOZLOVÁ, D. 2012. *Ekoškolky a lesní mateřské školy: praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. Vydání: 2. Praha: Ministerstvo životního prostředí. ISBN 978-80-7212-537-1.

VYHLÁŠKA č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.

VYHLÁŠKA č. 280/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky.

VYHLÁŠKA č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání.

ZÁKON č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Seznam internetových zdrojů

ALMŠ (Asociace lesních mateřských škol). 2020.[online], *Lesní MŠ* [cit. 25. 08. 2020]. Dostupné z: <<https://www.lesnims.cz/>>

ALMŠ (Asociace lesních mateřských škol). 2021.[online], *Novela školského zákona dala zelenou výdejnám lesních MŠ* [cit. 06. 01. 2021]. Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/aktuality-na-uvodni-strance/novela-skolskeho-zakona-dala-zelenou-vydejnam-lesnich-ms.html>

EACEA.EC.EUROPA.EU. 2021.[online], *Česká republika Overview* [cit. 05. 01. 2021]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/fundamental-principles-and-national-policies-21_cs

FRILUFTSFAMJANDET.SE. 2020. [online], *Friluftsfamjander in English* [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.friluftsfamjandet.se/in-english/>

IKEM.CZ. 2021. [online], *Zdravý životní styl* [cit. 15. 03. 2021]. Dostupné z: <https://www.ikem.cz/cs/zdravy-zivotni-styl/a-3367/>

MANUÁL MŠMT. 2020. [online], *Provoz škol a školských zařízení ve školním roce 2020/2021 vzhledem ke covid-19 (dále také „manuál“)* [cit. 19. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/53629/>

MONTESSORICR. 2021. [online], *Co je Montessori* [cit. 05. 01. 2021]. Dostupné z: <https://www.montessoricr.cz/objevte-montessori/maria-montessori>

MŠMT. 2018. [online], *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [cit. 06. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

Nevýchovaz. 2021. [online], *O nevychově* [cit. 05. 01. 2021]. Dostupné z: <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/>

Novinky.cz. 2021. [online], *Asociace nechápe, proč mohou fungovat lesní školky, ale lesní kluby nikoli* [cit. 13. 01. 2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/asociace-nechape-proc-mohou-fungovat-lesni-skolky-ale-lesni-kluby-nikoli-40347608>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Otázky použité v rozhovorech s rodiči

Otázky použité v rozhovorech s rodiči

Úvod:

- Jakého pohlaví je vaše dítě? Jaké je jeho stáří? Kdy bylo umístěno do LMŠ či LK?
- Ve které LMŠ nebo LK je Vaše dítě umístěno?
- Kolik času v týdnu tráví v zařízení? Kombinujete to i s běžným předškolním zařízením?
- Bydlíte v domku či bytě? Na vesnici nebo ve městě?

Hlavní otázky:

- Kdy jste poprvé začal/a uvažovat nad umístěním svého dítěte do LMŠ či LK? Co Vás přimělo k této myšlence? Napadla Vás i jiná alternativa, kam své dítě umístit?
- Jaká byla Vaše vlastní motivace při umístění dítěte do LMŠ či LK?
- Jaké hodnoty /kritéria by měla podle Vás mít LMŠ či LK? Jaké má ta Vaše, pro kterou jste se rozhodli?
- Co jste očekávali od umístění dítěte do LMŠ či LK? Byla Vaše očekávání naplněna?
- Narazili jste i na stinné stránky výběru tohoto vzdělávacího zařízení?
- Je pro Vás důležité vzdělání učitele/lektora/průvodce v LMŠ či LK?
- Jaký životní styl zastáváte? Řekla byste, že Váš životní styl ovlivnil výběr školky?
- Jaký výchovný styl funguje ve Vaší rodině?
- Myslíte si, že se vašemu dítěti zlepšila imunita, odolnosti zdraví potom, co začalo chodit do lesní školky? Dochází u vašeho dítěte k většímu množství zranění, klíšťat apod.?
- Pozorovala jste na svém dítěti, které začalo chodit do LMŠ rozvojové změny?

Závěr:

- Máte na závěr nějaké otázky nebo chcete dodat něco, co nezaznělo a požadujete to za důležité?